Msc. Dresd.
A 130a

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id455246963/1

91 Hefter

Theol. Tract. No. 31.

Lit. Turc. 269.

weck der Benutzun
st Veröffentlichung
ea sichtigt und in
welcher Form?)

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id455246963/3

Mit eigenhänd. Randbe-
merkungen von Luthers Hand.
Dr. Arthur Richter

Confutatio Alcorani seu le

gis Saracenorum/ex græco nuper in latinum traducta

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id455246963/6

Bartholomęus picenus de Montearduo Ferdinando Regi Aragonię & utriuſq; Sicilię. S. P. dicit.

Vm Demetrius cydonius vir utriuſq; linguę peritiſſimus: e latino in gręcū op⁹ Richardi fratris ordinis Prędicatorū trāſtuliſſet: non ab re mihi viſum eſt ſereniſſime atq; catholice Rex illud rurſus e gręco in latinū cōuertere: non q̄ apud latinos huiuſmodi opus extare nō exiſtimem: ſed cū vidiſſē Demetriū cydoniū opuſculū illud e latino in gręcū elegantiori ſtilo trāſtuliſſe: idcirco p̄ viribus conatus ſum libellū illū iterū ea dicendi elegantia quoquomō in noſtrā linguā trāſferre. & eū i nitidiorē cultū: candidiorēq; ſtilū p̄ viribus redigere: & tibi ſereniſſime atq; catholice Rex illū dedicare debere: qui ſolus inter chriſtianorū reges hac noſtra tēpeſtate mahometanā ſectā maximis cladibus affeciſti. Nam non minimā laudē tibi comparaſti: cū Beticā p̄uinciā: quę per octingentos annos mahometanā fidē coluerat: in chriſtianorū poteſtatē redegiſti: & nunc uniuerſam Aphricā capere intendas: quā facile aſſequi poteris: cū gentes illę hoc tpe imbelles ſint: quoniā cū chriſtianis diu pugnare nō cōſueuere Difficilius ēm tibi fuit Beticā p̄uinciā expugnare q̄ totā Aphricā in poteſtatē tuā aſſerere: Erāt ēm in Betica milites illi ſtrenuiſſimi: cū hiſpano milite bellari ſemp aſſueti: At hi cōtra homines ignaui ventri & ocio dediti: cū chriſtiano nomine iādiu pręliari deſueti. Nec ſūt in bello exercitati: quales olim duce Hannibale Hiſpaniā & Italiā occuparunt. Nec eam copiā armorū habent qūam hiſpanus miles eſt in bello ſtrenuiſſimus & exercitatiſſimus habere dicit̄. Nec ibi magnę deſūt opes: quibus militū animi ſpe prędę maximæ accendunt̄. Oīa tibi p̄ſpere ſuccedent: ſi reliquas incępti belli p̄ſequaris. Nec eſt q̄ vereare bellū in Hiſpania tibi ab aliqbus moueri: pręſertim hoc tpe nouo tibi ob affinitatē cū chriſtianiſſimo francorū rege fœdere inito. Proſequere igitur inchoatū bellū: & omnes vires tuas in Aphricā tranſfer: quā facile deo duce ſubiugabis: & ea quidem ſubacta & in chriſtianorū poteſtatē redacta: facile deinde Hieroſolymā recuperabis: quę tam ampla: tam fertilis: tam ſancta terra Sultano Babylonis hoc tpe paret; Qui autē nunc eā patriā tutātur ſerui

sunt venales ex diuersis ꝓuincijs empti: & hi quidē ad sūmam viginti miliū non ascendūt: Qui cū coacti essent a christiana re/ligione discedere; mahometanā nūc sectā sequunt̄. Reliqui ve ro Sarrhaceni q eis subijciunt̄: ꝙ molles sint & effœminati: ex hoc cōiectare possumus: ꝙ his nunc̄ꝙ licet arma tractare: nec equū ascendere: nec virile quicquā facere; sed vel agricultura: vel mercaturā: vel alia huiusmodi vilia exercent. Quod cū ita sit; nemini dubiū est: quin facillime ex ea expeditione victoriā cū maximo triūpho sis reportaturus: & ciuitatē sanctā Hiero/solymā in q̄ saluator noster dns Iesus christus euangeliū prędi cauit: & nouū testamentū nobis cōstituit: ab īmanissima maho metanorū superstitione liberabis. Quę quā vana sit: quā friuo la quā nullius momēti: in ꝑsētiarū nihil attinet dicere: qm̄ eam tunc primū intelliges: cū hanc Richardi fratris cōfutationē di/ligenter lectitaueris. Vale.

Richardi ex ordine fratrū: qui apud latinos Predicatores appellant̄ cōfutatio legis latę Sarrhacenis a maledicto ma/hometo: translata ex romana lingua in greçā ꝑ Demetriū cydoniū: deinde ꝑ Bartholomęū Picenū de montearduo rursus e greço in latinum cōuersa.

ps. cxviij

Vot sunt dies serui tui? Quando facies mihi de ꝑsequntibus me iudiciū? Narrauerūt mihi iniq̄ fa bulationes: sed non sic lex tua domine: Omnia mandata tua veritas: Iniuste ꝑsequuti sunt me. Hęc verba militātis sunt Ecclesię: flentis & ge/mentis diuersis se grauatā esse miserijs: quibus liberari diuino cōfisa est auxilio. Sed & si innumerabiles passa est ecclesia passiones & tristicias: omnes tamē uniuersaliter has in tres referendū est. Primū quidē manifeste sustinuit rabiē ꝑse cutionis: illatā ei ab impijs tyrānis. Hoc autē maxime sic acci/dit: a quo passus est Christus: usq̄ ad tempa Constantini: in an/nis videlicet trecentis & decē: quādo Romani: qui monarchiā tenebant: & aliorū infinitus catalogus: ubiq̄ in uniuerso orbe terrarū: īnumerabiles sanctos dei martyres interemerūt. Pro q̄ tempore compatiens Dauid Ecclesię dicit: Quod sunt dies ser/ui tui? Quando facies mihi de persequentibus me iudiciū? Sed ad deū sanctorū sanguis cū clamaret & miraculis ipsi splende rent repente facta est mutatio dexterę altissimi: & q̄ prius chri/

Tres ꝑsecutiōes ecclesie.

ꝓma ꝑsecutio

ps. cxviij.

ps. xxvi

ſtianorũ ꝓſecutores erant/eccleſias edificauerũt: ducesq; bel/
li contra impios facti ſunt. Sed ſtatim ſecũda perſecutio hęre/ Secunda ꝑ
ticorum inſurrexit: repente enim apparuit cruentus draco fre ſecutio.
mens ex ſquama: & ſibilans diuerſas hęreſes/ Arrij videlicet
& Sabellij Macedonijq;: & aliorũ hereticorũ: Propter qđ̃ ma/
xime tempus dixit Dauid: Narrauerũt mihi iniqui fabulatio ꝑs.cxviij.
nes: ſed non ſic lex tua domine. Sed data eſt & appoſita tunc
lux doctrinæ eccleſiæ: cum multi magiſtri tunc apparerẽt: &
diuinam ſcripturã aperirent. Hilarius hic fuit: Auguſtinus/
Hieronymus & Gregorius. Inſurrexeritq; & multitudo ſan/
ctorũ patrũ/qui in ęremis perfectę & ſinceriſſimæ vitę erant:
adeo/ut & per eos draconis os/debili & vulgari lino ligatum
ſit: & ſic diuinarũ ſcripturarũ efficatia os loquentiũ iniqua ob
ſcuratũ eſt. Sed ſtatim poſt hęc inualuit eccleſijs tertia corru/ Tertia per
ptio: ex falſis fratribus videlicet periculũ. Vnde & poſt Gre/ ſecutio.
gorij tpa ſtatim tribulatio ꝓ corruptos hoĩes intellectũ robo/
rauit in hypocriſi mendaciũ loquentiũ & tot mendacia & fi/
gmenta renata ſunt vitę/ doctrinæ & iuſticiæ: ut multi eſſent
qui deſcenderẽt & adiuuarẽt iniquos & tyrannos. In tantam
ẽm hi fatuitatẽ & prauitatẽ ꝑplapſi ſũt: ecõuerſo ꝓfectiſſimos
hoĩes oblactarẽt/eiſq; detraherent. Hęc cõtra eccleſiam corru
ptio uſq; ad ſeniũ & ſenectutẽ ꝑmanebit: ut nequaq̃ ſpes ali/
qua relicta ſit/niſi diuini auxilij: & ꝑ veritate inſtantiæ. Vn/
de & ꝑ temporibus his dicit Dauid: Oĩa mandata tua veritas
Iniuſte perſecuti ſũt me: adiuua me. Quaſi dicens: Etſi ꝑſtra/
ta eſt ad tempus veritas: oportet tamẽ hanc velociſſime exur/
gere & efficaciter cognoſci: maxime diuino cooperante auxi
lio. In hoc igit̃ tertio conditionis ſtatu/poſt tpa videlicet beati
Gregorij/in tpibus Heraclij/inſurrexit veritati & dei eccleſię
homo quidam diabolus primogenitus ſathanæ: in libidinem
ꝑcliuis/& ex fraude machinamẽtis deditus: noĩe Mahome/
tus: qui conſilio & auxilio illius qui mẽdax & mendacij pa/
ter eſt: iniquã & mendacij plenã/tanq̃ ex diuino ore ꝑlatã le/
gem cõpoſuit: quã qdẽ legẽ Alcoranũ nominauit: videlicet
diuinorũ mandatorũ collectionẽ. Hic Mahometus ſupra oẽs Alcoranũ
q̃ fuerunt/vel futuri ſunt eccleſiam Dei perſecutus eſt: Nõ ẽm qd dicat̃
uno ſolummodo eccleſiam percuſſit: ſed tribus generaliſſi/

Mahomes mis: nunc ꝙdē ſeua tyrānide: nunc aūt per deceptionē in legi
tus eccl'iā bus: nunc vero p hypocriſim ſimpliciores ſubuertens: ut iam
tribus mo magnam partem orbis terrarū deceptioni ſuę ſubiicerent ex
dis ꝓcuſſit dei permiſſione: qui eſt terribilis in conſiliis ſupra filios homi
num. Ego igitur in ordine Prędicatorū minimus/tantam cala
mitatem decęptis cōpatiens: conſideraui vias meas & pedes
ps. lxv. a. meos in teſtimonia dei cōuerti: unde cum tranſiuiſſem multa
maria & loca deſerta/& inclytam Saracenorū urbem Babylo
na deprehendens: ubi maxima/& uniuerſalia ſtudia apud eos
exiſtunt: illicꝙ litteras & arabicam linguam ſimiliter diſcēs
diligentiſſimecꝙ & continue cū magiſtris apud eos diſputans
magis magiſcꝙ deprehendi prędictę legis peruerſionē. Etiā
hanc in latinam linguam tranſferre incipiens: tot inueni fabu
las ſimul & mendacia & blaſphemias/& continuā per omnia
fabulationem/ut triſticia plenus eſſem. Decreuicꝙ idcirco ſcri
bere quaſdā epiſtolas de tantis blaſphemiis ad triumphantem
eccleſiā: cōqueſtuſcꝙ ſum tanꝙ illa in amaritudine aīę. Nunc
autem eſt mihi intentio ſūma veritate confidēti/capita & prin
cipalia mendacia iniquę legis huius oſtendere: & aliis fratri
bus cauſam exhiberet/propter quā facilius ad deum reuocare
poſſent huius impietatis hęreticos. Vt autem hoc cum ordine
fiat/in determinata capita oportere cognoui totum tractatum
diuidere.

Capita to tius tracta tus. Primum caput continet principales huius legis errores.
Secundū: qs modus cū eis ſeruādus eſt.
Tertiū: ꝙ lex hęc nō eſt lex dei: ꝓptereā/ꝙ neꝙ vetus neꝙ
nouū teſtamētū hanc teſtant: & ꝙ neceſſe eſt Saracenis pare
re dictis veteris teſtamenti & euangelii.
Quartū ꝙ neꝙ in ſtilo/neꝙ in modo cū aliis cōuenit
Quintū: ꝙ nō cōuenit ſcd'm ſententias cum aliquo altero.
Sextū/ꝙ in multis ſibiipſi contradicit.
Septimū/ꝙ nullo miraculo cōfirmatur.
Octauū/ꝙ non eſt ſcd'm rationē.
Nonū/ꝙ manifeſta continet mendacia.
Decimum/ꝙ violenta.
Vndecimū/ꝙ inordinata.
Duodecimū/ꝙ iniqua.

Tertiũdecimũ de Alcorani inſtitutione: & quis fuit huius legis opifex & inuentor.

Quartũdecimũ de fictione improbatiſſimę viſionis.

Quintũdecimũ de quibuſdã ſex quęſitis in Alcorano cõmunibus: & de chriſti ad Mahometũ excellentia.

Sextũdecimũ de euangelij ad Alcoranũ excellentia.

Decimũſeptimũ de Saracenorũ reſponſione ad prędicta.

De principalibus huius legis erroribus: caput primũ.

Rimũ igiť decet ſcire principales errores q̃s Saracenorũ lex ponit: ſcd'm quos maxime diuinæ legi aduerſať. Notandũ igiť, q̃ omne antiquorũ cœnũ/ qd' diabolus in alijs ſparſim diſſeminauit: in Mahometũ cõpreh̃ſim eu4tuit. Hic em̃ cũ Sabellio negat oĩno trinitatẽ: Dualitatẽ aũt quandã ponit in diuinis quæ nihil honeſtũ & diuiniſ ſimile in ſe ipſa põt demõſtrare: cũ totius alteritatis principiũ ſit: ſupponit em̃ diuinã eſſentiã/ & huius aĩam. Vnde in Alcorano inducit deũ pluraliter loquentẽ: ut videať ipſa aĩa dei/ & ipſe xp̃s alterius pręter deũ eſſe eſſentię/ & minoris deo/ & ei ſubditę: coueniẽs in his cũ Arrio & Euuonio: ſupponit chriſtũ excelſam eſſe creaturã/ oẽs tamẽ alias creaturas excedentẽ Hęc aũt opinio ex platonicis mota eẽ videť: q̃ ſupponũt ſummũ deũ patrẽ oĩm & creatorẽ: ex q̃ quandã mentẽ dicebãt primũ defluxiſſe: in qua quidẽ ſũt oẽs ratiões entiũ: & oĩbus excelſior eſt: quẽ & paternã mentẽ appellabant: & poſt hũc eſſe mundi animã dicebant: deinceps aũt reliq̃ ſũt creaturæ. Quæ igiť de filio dei in ſcripturis dicunť/ hęc ad illã mẽtẽ illi referebant: maxime aũt/ q̃ & diuina ſcriptura filiũ dei ſapientiã & dei verbũ appellat. Cũ qua opinione & ea quę eſt Auicennæ conuenit: qui ſupra primũ cœlũ primã intelligentiã ſupponit quæ primũ cœlũ mouet ultra quã in ſũmo deum firmari dicit. Sic igitur Arriani exiſtimauerũt de filio dei/ q̃ eſſet creatura quæ oẽs alias creaturas excedit: quo mediante oĩa deus creauit. Vñ & Mahometus ſupponit chriſtũ ſanctiſſimũ & hoĩem virtute prędituũ ſupra oẽs alios palam aũt quid in eo dicit eſſe ſupra hoĩem: appellat em̃ eũ verbũ dei/ & ſpiritũ dei/ & animam dei: Deum autem ſcd'm veritatem dici/ omnino ridiculum putat. Et ad demonſtrationẽ huius duobus maxime utiť.

om

q̃n

Opinio platonicorũ.

i. corin. i. d Ioh. i. a.

Opinio Auicẽne:

opinio Arriannorũ.

Vno quidē/ꝙ nūq̄ ipſe chriſtus de ſeipſo hoc aſſeruit vel dixit. Altero autē: quia ipſe contrariū dixiſſe videtur. Vnde dicit Mahometus: ꝙ chriſtiani dicunt chriſtum eſſe deū: etē iudęis ipſe chriſtus dixit: Adorate deum meum: & deum veſtrum dominū meum & dominū veſtrum. Hęc autem longius expoſui: ut omnes cognoſcant/ꝙ illud quod in principio in mundo per Arrium ſeductor diabolus non potuit perfice re: hoc poſt hęc marceſcente quidem in eccleſia zelo/malicia autem creſcēte ꝑ Mahometū adimpleuit: & tandē ꝑ antichriſtum nequitiā roborabit: Qui ꝑſuadebit mūdo: ꝙ neq; verus deus/neq; dei filius eſt chriſtus: & neq; homo bonus. Principalis igitur intentio Mahometi/eſt perſuadere: chriſtum neq; deum/neq; filium eſſe dei: ſed ſanctum quendam & ſapientem hominē/& prophetā maximū: abſq; patre ex virgine genitū. In quibus cū Carpocrate heretico conuenit. Item affirmat impoſſibile eſſe deū habere filiū: ꝓpterea ꝙ uxorē nō habet Cum eodem rurſus hęretico etiā in hoc conuenit: Additq;/ꝙ ſi deus haberet filiū: in periculo iam omnis res eſſet: tanq; futurū ſchiſma eſſet inter eos ex neceſſitate. In quibus cū iudęis & Cerdonio hęretico cōuenit. Subiūgitq; neq; a iudęis chriſtum fuiſſe interemptū/neq; crucifixum: ſed aliū quendā illi ſimilē. In quibus cum Manichęis cōuenit. Additq;/& deū in ſe ipſum accerſiſſe/& rurſus eum in fine mundi appariturū & interempturū Antichriſtum: poſt hęc autē faciet deus chriſtum mori. Qui autē paſſionē chriſti negat/negat omia eccleſię myſteria/quæ a diuina paſſione efficaciā habēt. In quibus cum Donatiſtis hęreticis conuenit. Dicit autem & dœmones poſſe ſaluari ꝑ Alcoranū: & ꝙ multi eorū cū hoc audiuiſſent/facti ſūt Saraceni: ſequēs in his aliq; mō origenē: qui dicit ſaluandos fore dęmones Dicitq; & ad deū aſcendiſſe/quando ꝑ eo gabrielē miſit de⁹: & manū huic deū impoſuiſſe: & tantū deo tangēte rigiditatis ſenſū cœpiſſe in corpe: ut & is uſq; ad medullā ſpinæ dorſi pertranſiret. In quibus manifeſtū eſt/ꝙ cum Antropomorphitis cōmunicat: qui corporalem deum aſſeuerant. Dicitq; & ſpiritūſanctū creaturā eſſe cū/Macedonio cōueniēs. In quibus aūt dicit angelos dęmones factos eē cum noluiſſent mandante deo Adam adorare: neminē in hoc

Ioh. xx. d.

futura perſuaſio antichriſti

Perſuaſio Mahometi principalis.

imitari videtur. Nugatur autem & ultimam hominis beatitu-
dinem: in intemperantia & delicijs dicẽs esse/ & vestibus sum
ptuosis/ & hortis irriguis/ cõueniens in his cum corintho hęre
tico & quibusdã antiquis infidelibus. Et circũcisionẽ oporte-
re tenere dicit: cõmendans quæ hęretici Eubionis sunt. Con-
cedit & multitudinẽ uxorũ in nuptijs/ pellicũq; & ancillarum:
& quotquot quis in bello capiens posset educare: & aliorum
uxores indifferenter cape: hereticos Nicolaitas in his sequẽs
Omnes autem dicit oportere interimi/ qui huic legi non ob-
temperant nisi tributa saluant. Videturq; concedere sodomi-
tica in viris & mulieribus in capitulo de vacca: & si hortũ suc-
cessores hic honestioribus expositiõibus cooperiant. Huius
autem omnis intentio est/ refecare quicquid erat arduũ in cre
dendo/ & difficile in operando: cõcedere autẽ omne ad quod
procliui erãt: quæ pręsentibus capiunt: & maxime aliorum
Arabes: gulam videlicet/ rapinam & intemperantiam. De vir
tutibus autem/ sicut humilitate/ patientia/ pace/ cõtinentia/ vel
de extremo fine nihil: ut ita dicam: precio dignũ dixit. Vt aũt
aliquod de his mendacium non facile argueretur p vetus vel
nouum testamentum: vel & per ea quæ philosophantes scri-
pserunt: in qbus & ipsi de virtute & vitio & extremo fine tra-
ctauerũt: nihil quicq; fide dignum esse iussit/ quod legi ab eo
latæ contrarium esset. interimq; mandauit/ qui contrariũ ali-
quod huic dicere auderent: grauiori pœna plecti: Ipse autem
psalterium & alios prophetas valde laudauit: & multa de eo
dicit christum vaticinatum esse in euangelio filijs Israel/ cum
dixit: Nuncio vobis apostolum dei qui venturus est post me:
& nomen eius Mahometus. Affirmatq; nomen hoc ab ęterno
scriptum esse in throno dei in superori parte ad dexterã. Ad
hęc autem credendum nullũ miraculum ostendit: sed nudans
ensem dixit: non in virtute miraculorum/ sed armorum a deo
se missum esse. Hi sunt principales errores quos continet Al-
coranum: quod est lex Saraenorum. Quæ autem in illo men-
dacia continentˉ/ fere infinita sunt: de quibus in nono capitulo
tractabimus.

Quomodo oportet cum his ver sari, Capitulum secundum.

Ecundo autẽ oportet ſcire: q̃ valde curioſi ſunt audi
re aliquid noſtræ fidei: & maxime de diuina trinita-
te & incarnatione: nõ tñ volũt his credere: neq̃ poſ-
ſunt hęc intelligere: Et quia ſuperant rationẽ/ & humanũ exce
dunt intellectũ: illa nec credere volunt: nec intelligere poſſũt.
Eſaie. vi. Dicit enim in Eſaia: Si non credideritis/ nõ intelligetis: Et q̃m
contraria ſunt Alcorano/ quod ipſi conſtantiſſime ſupponunt
eſſe verbum dei & ideo illa nõ ſuſcipiunt/ ſed ea derident: Di-
citur enim in prouerbijs vir inſipiens non ſuſcipit verba ſa-
pientię/ niſi dicas ei quæ ſibi placent. Vnde nõ oportet his ſta
tim a principio diuina ꝓponere: neq̃ ante porcos margaritas
Cautela. ſpargere: Sed conandũ in primis vanã legẽ eis oſtendere: nõ
enim oportet virtutes inſerere/ niſi prius paſſiones radicitus
auellantur. Oportetq̃ & in oĩbus breuem viam eligere, facili
us autem eſt illorũ fidem falſam oſtendere/ q̃ noſtram veram
demonſtrare. Fides enim cũ eorum ſit quæ nõ aſpicimus: do-
num eſt dei. Vnde noſtra quidẽ fides valde ſcd'm mãdata ve-
ra exiſtens: non videtur eſſe corporalibus. Illorũ autem ſolũ
apparens/ non a rebus talis apparet. Sed & ſi nobis non inſint
demonſtrationes/ oſtendentes quæ ſunt trinitatis/ & alia quæ
ad fidem pertinẽt (neq̃ enim tunc fides mercede digna eſſet)
habemus tamen euangelicã auctoritatẽ/ quã etiã Alcoranum
teſtatur: Item & oracula: cũ illi nec auctoritates/ nec miracula
habeãt. Etſi enim Alcoranũ de deo dicit: Ne dicatis tres deos
& reddit rationẽ ſtatim dicens: q̃ ſit unus. Sed nos nõ huius
contrariũ dicimus: ſed ſimul hęc affirmamus/ in quibus dicit
unum eſſe deum: quẽ dicimus non ſolum unum eſſe/ ſed etiã
ſimpliciſſimũ: Neq̃ ei conſortẽ quendã damus & ſimul parti-
cipem: ſicut ipſi/ animã mundi/ vel verbũ/ vel ſpiritũ vel diui-
num quendã intellectũ tanq̃ ſeruũ/ ex dictis nobis ſuperius.
Non oportet autẽ humano intellectui adęquare diuinã maie-
ſtatem: & exiſtimare illã nõ eſſe/ ꝓpterea q̃ hi non poſſunt in
telligere ꝓſonarũ diſcretionẽ: abſq̃ quo & eſſentiã diſcernant
Sed neq̃ ſic fortes rationes habent ad hoc/ quas non poſſimꝰ
ſoluere. Hoc igitur ſufficit ad defenſionem fidei: illud autem
oportet potius eos petere: quid vult Alcoranum apud eos/ q̃n
totiens inducit deũ de ſeipſo pluraliter loquentẽ cũ ſimplex
ſit & unus: hoc autem eos petendum: ut cogant numerũ in p̃

sonis confiteri. De mysterio autẽ incarnatiõis: quod ipsi qui-
dem negant oĩno: nos autem credimus: sequẽtes euãgelica di Inqsitõ fr
cta: oportet quẽrere ab eis: unde sciant/q̃ impossibile est deũ per mystu
incarnatũ fuisse: Vel em̃ q̃ nõ potuit: & hoc est falsũ: oĩpotẽs rio incar:
em̃ cũ sit/oĩa potest: in quibus nõ est cõtradictio. Vel q̃ nesci- natiõis.
uit hoc facere. Et sic qd' & prius. Vl' q̃ noluit. Et qs eius cõsul
tor fuit. Vl' aũt potuit quidẽ: sicut solẽ minorẽ q̃ nũc est facere
& maiorẽ tñ nõ fecit. Et tũc petendũ cos demõstrationẽ hui9
dare/q̃ nõ fecerit. Hoc aũt eis demonstrare est impossibile: q̃
neq; incarnatus est videlicet. De diuinitate aũt xp̃i utiq; quidẽ Inqsitio de
demõstratiõe Mahometus: q̃ neq; xp̃s seipsũ dixit esse deũ. diuinitate
Sed & si ante resurrectionẽ non dixit de seipso hoc palam: suf- christi
ficienter tamen hoc aperuit dicens: Ego principium/qui & lo Ioh. viij. d
quor vobis. Et petrũ cõmendauit/q̃ palam hoc dixit/dicens:
Beatus es Simon Bariona: & reliqua. Ipse autẽ manifeste hoc Matthei.
noluit dicere ꝓpterea/q̃ occulte venit: vt & prudentia & hu- xvi. c.
militate/& non vi vinceret eũ/qui hominẽ vicit astutia. Pro-
pter hanc igitur rationẽ: ante resurrectionẽ nõ dixit christus
palã de seipso: deus sum: scd'm quã rationẽ neq; piscator prę- Compatõ
dicit piscibus reuelanter sub cibo esse escam: sub esca esse ha- faceta.
mum. Post resurrectionẽ autẽ manifeste hoc ostendit: dicens
dans spiritũsanctũ & ptãtem dimittendi peccata: Accipite spi Ioh. xx. f.
ritũsanctũ: & quorũcũq; dimiseritis: & reliqua. Et Thomas
q̃q; palã cõfessus est hoc/dicẽs: Dñs meus & de9 meus. Dato
aũt hoc neq̃q̃ a xp̃o dictũ eẽ: ꝓpterea q̃ hũilia quidẽ verba ꝓ
fert/pręclara autẽ opera ostendit: sufficit discipulos eius hoc
palã dicere: q̃ hoc dicẽtes/similia xp̃o signa fecerũt. Sed qm̃ Sa
raceni negãt miracula & verba apl'orũ ꝓpterea q̃ cõtraria sũt
Alcorano insistendũ cõfutatiõi tam ꝓfidę legis/q̃ nõ ẽ lex dei
& q̃ Saraceni debẽt suscipe euãgelica testimonia: sil'r & q̃ sũt
veteris testamenti. Hoc autem per ipsũ Alcoranũ possibile est
demonstrari: ut Ogolith suiipsius ense interimatur.

Q2 lex hęc nõ ẽ lex dei ꝓpterea/q̃ neq; vetus/neq; nouũ
testamẽtũ hãc testant̃. Et q̃ Saracenis necesse est parere
dictis veteris testamenti & euangelij. Capl'm terciũ.

t Ertio optet scire & Alcoranũ nõ ẽ lex dei: neq; cm̃ vet9
testamẽtũ/neq; euãgeliũ hãc testãt̃: q̃ utraq; Alcoranũ
testat̃ q̃ ẏe sũt leges dei; Sol9 aũt Mahomet9 cõstituit seipm̃ &

de ſeipſo teſtimoniũ perhibet: Lex enĩ dei tanq̃ catena quę dam eſt continua ab eodem artifice fabricata: & quilibet anu-lorum alteri cohęret: & quilibet prophetarum de alio prophetizat & meminit huius: & omnes prophetiçauerunt de chriſto. Si igitur & Saracenorum lex/lex eſſet dei: & in hanc legẽ vocatio/non peruerſio: ſed conuerſio eſſet: ut ipſi dicũt: quomodo ſic latuiſſet alios prophetas/ut nullus aliquid de eoipſo diceret? Nos enim nihil inuenimus Moyſen/ vel alium quendam prophetarũ/vel ipſum chriſtum dicentes aliquid de Mahometo/vel de lege ſcd'm eum: niſi quando dixit nos cauere
Matth. vii.b. a falſis prophetis. Dixit autem & chriſtus uſq; ad Ioannẽ legẽ eſſe & ꝓphetas: ut mundus cognoſcat/nullum poſt hac ꝓphetam venturũ: qui de aliquo qui venturus ſit/ſit vaticinaturus
Matth. ii.b ad quem oportet omnes ſperare. Mahometus autem uniuerſalem ſeipſum dixit eſſe prophetam. Nos autem ignoramus ſi & propheta omnino eſt: ſcimus tamen ꝙ nunq̃ talis, quidã ſeductor fuit in mundo in ſic breui tempore/qui tot homines & populos ſequaces ſibi fecerit. Ad hoc autem reſpõdent Saraceni/dicẽtes Moyſen & alios ꝓphetas vaticinatos fuiſſe de Mahometo: Chriſtus autem tanto clarius de eo vaticinatus eſt/ut & nomen eius diceret. Vnde dixit filiis Iſrael: Nuncio vobis apoſtolum dei/qui veniet poſt me: & nomen eius Mahometus: Sed iudęi corruperunt Moyſi legem & prophetas Chriſtiani autem euangeliũ: ut nihil veritatis in lege & euangeliis remaneret/niſi quantum eſt in Alcorano. Oſtendã aũt hoc eſſe incõueniens: & primũ ꝑ Alcoranũ. Dicit enĩ in capitulo de Iona: Si de ꝙbus vobis reuelauimus/dubitatis: quęrite ab his/q priuſq̃ vos/librũ legerũt. Qui aũt ante Saracenos librũ legerũt/xp̃iani ſunt & iudęi: q pentatheucũ ſuſcęperũt & euãgeliũ: vt ipſe Mahometus exponit. Is igit̃ dicit Saracenis q̃rere a chriſtianis & iudęis de rebus ambiguis. Quõ aũt rurſus remiſit hos Mahometus ad falſa teſtimonia ſi q̃dem verus fuit ꝓpheta/ut dicũt? Nõ igit̃ tpe Mahometi xp̃ianorũ & iudęorũ libri corrupti erant: Sed neq; poſſibile eſt hoc dicere ꝙ poſt hęc paſſi ſunt corruptionem. Dicit̃ enim in capitulo Elagar/qd̃ ſignificat lapis: Nos (dicit ex perſona dei) monitiões dei fecim⁹ deſcẽdere: & nos eaſdẽ ſeruabimus. Monitiões aũt

dicuntur apud eos euangeliũ & lex moysi. Deus igit testimo=
niũ scripturę suiipsius seruauit inter fideles & añ mahometũ
& post hęc seruabit. Item in capitulo. Elmaida: quod signifi=
cat mensã: dicit: ꝙ iudex Empaçœne dixit Mahometo/quãdo
iudęi iusticiã & iudiciũ ab eo quęrebant: Si venient ad te: iudi=
ca inter eos iuste: Deus enim amat eos ꝙ faciũt iusticiã. Et quõ
hi querũt iusticiã a te: cũ apud eos sit vetus testamẽtũ: in ꝙest
iusticia dei? Item talem corruptionẽ & mutationẽ scripturarũ
impossibile est uniuersalẽ esse & publicã: sic enim scire potuis=
sent & alię gentes. Sed neꝙ particularis occulta: sic enim relicti
esse potuisse/quidã libri integri & absꝙ corruptiõe: sed in omi
lingua & ꝓuincia lex & euangeliũ similiter scripta inueniunt.
Item quattuor euangelia: neꝙ eodem tempore: neꝙ in eodẽ lo
co: neꝙ ī idiomate edita sũt: & ab eodẽ auctore: sed Mattheus
quidẽ hebraice in Iudęa. Ioãnes aũt gręce in Asia: similiter aũt
Lucas in Achaia: Marcus vero latine in Italia scripsere. Horũ
autẽ in latinum interpretatio facta est per Hieronimũ & alios
ante tempa Mahometi: & remanserũt exemplaria in omnibus
linguis. Nõ igitur possibile est/per quasdã corruptiones sic in=
utiles libros fuisse/ut ignorarent. Item nihil est in fide sic neces=
sarium & maxime arduũ/sicut incarnatio verbi: id est hominẽ
illũ esse deum. De hoc difficillimũ fuit mundũ ꝑsuasisse: Qua=
re & Romani & alij impij in trecentis continue ãnis: & uniuer=
saliter persecuti sunt christianos: & recusauerũt suscipere euan
geliũ & fidem: ꝓptereaꝙ dicebant hominẽ illum esse deũ: non
ꝙ nõ nullos iam prius & viros & mulieres in deos & deas esse
susceperint/sed ꝙ christus nõ cõcedẽtibus Romanis deus esse
dicebat. Quod & illi ꝓhibebant: ut nullus deus diceret. Labsꝙ
sententijs Senatus: & ꝓptereaꝙ deus hic consortem nõ susci=
piebat. Si enim hunc susceꝑissent coacti essent alios deos relin=
quere. quod & ipsum contrariũ erat moribus ꝓuinciarũ & le=
gum Romanorũ Quomõ igit christiani in eorũ ipsorũ damno
& pernicie fidei & irritatione romanorũ principum/ cõtra eos
cœpissent euãgelijs addere rem impersuasibilẽ? Omnes enim
sciebant hanc legẽ sanctissimã & rationabilissimã esse: quippe
quę omnẽ rationẽ nõ excedat huius dico iam dicti: scilicet ho=
minẽ illũ esse deũ. Si igitur aliquid eorũ quę sunt in euangelio
oportebat christianos mutare; mutauissent iam a principio; et

Euãge
liũ qdẽ
& ꝑqs
primo
scriptũ
sit

Euãge
liũ ꝑ xp̃i
anos nõ
fuisse cor
ruptũ.

abstulissent si quid fuisset impersuasibile: & addidissent iã persuasibilia magis q̃ econuerso. Item quõ christiani cũ iudeis cõ uenire potuissent/qui antiquo odio separabant̃ / corrumpẽtes scripturas: & maxime addentes illud in quo nequaq̃ cõueniũt Neq̃ enim iudei dicunt christũ/ vel deum esse/ vl hominẽ bonũ vnde quantũ ad hoc christiani magis conueniunt cum Saracenis: qui dicunt christũ ad minus sanctissimum hominẽ esse. Itẽ ante aduentum Mahometi christiani/ & maxime in oriente/ diuisi erant in diuersas sectas: Nestorianorũ videlicet & Iacobitarum. Nestoriani autem cũ Saracenis maxime cõueniunt: quare & Mahometus ꝓprie eos venerari iubet. Quõ igitur Iacobitę cum Nestorianis conuenire potuissent ad euangelij corruptionem/ qui tanto odio inter se diuisi erãt/ ut & se mutuo interimerent: Sed tamen ipse inueni & legi euangeliũ apud vtrumq̃ idẽ qd̃ est apud nos. Itẽ cuius gratia excępissent christiani nomen Mahometi ab euangelijs: cũ is tantum laudet christum/ & illius matrem & euangeliũ: Quare dicit in Alcorana: q̃ in euãgelio christi est rectitudo & perfectio: sed non illinc magis absstulerunt nomen diaboli/ & pilati: qui christum flagellauit: minimeq̃ & nomen Iudę/ qui hunc tradidit. Item quõ rationabile christianos addidisse in euangelio/ christum & crucifixum esse & mortuum: cum honorabilius hominibus videatur / nequaq̃ crucifixum esse: & oĩno incõueniens hoc: & deum esse: sicut in euangelio dicitur. Quã autẽ consequentiã habere possunt duo hęc tantum inter se diuersa/ in ꝓprijs dogmatibus supposuisse: sicut videlicet eundem & verum esse deum & vere mortuum. Item supposito in omnibus libris christianos hoc addidisse: qs enim omnibus hominibus persuadere/ & in illorũ cordibus id infigere? & tamen uniuersus mundus persuasus est: intantum q̃ hoc susceperũt principes/ tyranni/ & philosophi ab indoctis & pauperibus hominibus. Quare & Calyphas apud Babylona christianus mortuus est: & inuenta est crux in collo eius: ut testaretur/ q̃ ipse Saracenorum princeps christianus mortuus est. Vnde & ostendit̃: q̃ hic Calyphas ꝓprie sepultus ẽ seorsũ a loco in quo mos erat alios sepelire. Et hoc sepulchrũ ipse vidi apud Babylona Cõgruit igitur omnibus modis/ & testimonio Alcorani/ & fortibus demõstratiõibus & manifestis signis: euãgeliũ incorruptũ & incõmutatũ eẽ. Quoniã igit̃ Mahometus

christiani cũ saracenis cõueniunt magis q̃ cũ iudeis

Aliud argumẽtũ

Aliud argumẽtũ

Aliud argumẽtũ

Nota

Cõclusio

euangelium ſupra alias ſcripturas laudat: & poſt illud vetus teſtamentum: cogi poſſent conuenienter utiq; Saraceni ſuſcipere dicta in euangelijs & veteri teſtamento. Item in Alcorano in capl'o Elmaida/qd' interpretatur menſa/dicit': q̄ libri ſocietas nihil eſt/niſi adimpleant euangeliū & legem. Societate autem libri dicit Saracenos. Vnde dicit: niſi adimpleant euangelium & legem: ſimiliter autē & quod tibi reuelatū eſt: id eſt Alcoranum: quod ſolis: ut ipſi dicūt/reuelatum eſt Saracenis: Neceſſe igitur & his habere euangeliū & legem/ſicut & Alcoranum: & adhuc ſeruare. Q2 autem Saraceni ſocietas libri dicunt ſcd'm Mahometi intentionē/in multis Alcorani oſtendit locis. Dicit em̄ in capitulo Elnaſa/quod interpretat'/mulieres/circa finem: q̄ Saraceni non vacillent in lege ſua. Vnde ſcribitur: O ſocietas libri nolite vacillare ī lege veſtra: & ne dicatiſ de deo p̄ter veritatē. Hec q̄ ſūt ī illo capitulo/ oſtēdūt ſocietatē libri dici Saracenos. Oſtendit' aūt palā & in capl'o Tulē. circa finē libri. Si aūt cōtendentes/volunt dicere euangelium & veterē legē oīno corruptā eſſe: oſtendant ipſi integrā & īmutatā/& ſuſcipiemus: maxime aūt oſtēdāt unicū typū ī oīb9 linguis/ſicut nos eis adduximus. Manifeſtū igit' q̄ Alcorani nō eſt lex dei: ꝓpterea/q̄ neq; vetus lex/neq; euāgelium: quæ diuinæ leges ſunt: & Mahometus cōfitetur/hanc teſtantur: ſed potius aduerſatur.

Quod Alcoranum non eſt lex dei: quoniam non habet ſtilum & modum cum alijs conuenientem: Capl'm quartum

Varto oportet ſcire: q̄ Alcoranum nō eſt lex dei: ꝓ
q pterea/q̄ nō habet ſtilum/nec modum diuinæ legi-
ſimilem. Eſt igitur ſtilo rhythmicū vel metricum/&
aſſentatione plenum in ſermonibus/ & fabuloſum

Quod autē ſtilo rhythmicū ſit/per totum librum manifeſtū eſt legentibus. Exemplum autem huius nō poſſum apponere: propterea/ q̄ non poteſt ſaluari rhythmus vl' verſus vere & ſcd'm oīa cū in latinum tranſfert'. Saraceni autē & Arabes in hoc maxime gloriātur q̄ locutio quæ eſt apud eos/ legis celſitudinem habet & rhythmū: & in maxime hoc oſtēdit' librū a deo cōpoſitū fuiſſe: & Mahometo ſcd'm locutionē reuelatū eē. Mahometus idiota exiſtēs/ignorabat talē ſentētiā & locutionē. Cuius cōtrariū apparet: Videmus em̄ in diuina ſcriptura deum loq̄ntē cū Moyſe/& cū alijs ꝓphetis; & nūq̄ rhythmis vl' ſyllabis his

loquẽtẽ. Moysi autẽ legem & euangeliũ dicit Mahometus a deo esse: deum libros Moysi & christo dedisse. Sed hi non sunt metrici vl' rhythmici: Et nullus aliorũ ꝓphetarũ q diuinã vocẽ audierũt/ dixit deum metrice locutũ esse: quod & sapientes & philosophi homines dedignant. Vnde & intulerũt quidã hoc Mahometo: sicut dicit in capitulo Elempij: quod interpretatur prophetę: dicentes ei: Potius quidẽ igit somnias: potius quidẽ igitur tripudias: & alia quęcũq; talia huic imꝓperabant: considerantes/ ꝙ non solũ hęc locutio non est a deo/ sed neq; oĩno ꝓphetica. Vlterius autẽ lex hęc plena est assentatione in verbis: & magis quã quis posset credere vel dicere. Aliquando enim per totum capl'm subtexit: Precio dignũ quidẽ nihil: solũ autẽ quod deus est magnus & excelsus & sapiẽs & bonus: & ꝙ eius sunt omnia quę sunt in cœlo/ & quę sũt in terra/ & quę sunt in medio: & ꝙ iuste iudicat: Et scd'm quodlibet verbũ duplicat/ dicens: laudet ipse: Et hoc oĩno absq; necessitate aliqua duplicat centies & plus: & post hęc dicit: Non est deus prꝛeter deum: & credite in deũ & in apostolum eius: seipsum apl'm dei nominãs Et dicit hec omnia absq; medio ex ipso ore dei dicta esse: & ꝙ nesciebat hæc dicere Mahometus: sed hic/ est mos in deo: eum deseipso tanq̃ de altero dicere: ꝙ deus est magnus & excelsus. & alia huiusmod/ quę duplicare desuetũ est. Notandũ & hoc/ ꝙ etiam turpissimis & maxime carnalibus nominibus lex hęc utit: sicut his. s. coitus & luxurię: sicut mos est his qui humi dessi sunt. De locutione iam & sententia/ firmũ & manifestum est omnibus legentibus: ꝙ sit fabulosa. Sed &si per totũ talis ẽ: in quibusdã tamen pauca quędã quę precio digniora videntur apponam. Dicitur enim in capl'o Emele: quod interpretat̃/ musca: ꝙ Salomon magnũ angelorũ congregauit exercitũ & hominum & irrationaliũ animaliũ: Recedentes autẽ inuenerunt quasi fluuiũ quendã muscarum: & tunc iam dixit muscę: O musca/ vos introite in habitationes vestras ne corrumpat vos Salomon & exercitus huius. Et musca subrisit. Et paulopost oẽs aues in exercitu inuentę sunt: musca autẽ absens. Et dixit Salomon: Quid est ꝙ non video muscã: puniam eam/ & amputabo caput eius: vel reddet mihi rationẽ ꝓpter quã abest & longe est Et dixit: Didici quod vos ignoratis: & veni ad vos ex Sabęa cũ veris nunciis: inueni enim mulierem imperantem illis: & coegi

lex sara cenorũ plena assentatõe

1 Est turpiũ verborum plena

2

3

Est fabulosa

Fabula de Musca

eam & populum eius colere solem absq; deo. & reliqua. Item in capitulo Caramar: quod interpretatur/luna/dicit: Appropinquauit hora: & luna contrita est. Quod interpretantes horum magistri/dicunt Mahometũ cũ socijs eius stetisse: Videntes aũt lunã appropinquantẽ cõiunctiõi/dixerũt ad eũ: Ostende nobis prodigiũ quoddã. Et tũc ille duobus digitis eius annuit lunę, id est pollice & medio. Quo facto/in duas ptes luna diuisa est: & altera quidẽ pars cecidit in montẽ Elices, qui imminet ab una parte Meccę: reliqua autem pars ad alterũ montem qui appellantur/Rubus ad aliam partẽ urbis positũ. Sic aũt luna diuisa intrauit in tunicã mahometi: & ipse rursus hãc instaurauit. Item in capitlo Sęui/dicit vermẽ significasse mortem salomonis demonibus. Vbi dicit expositio: ꝙ Salmon innixus suijpsius baculo: tanto dolore repente correptus est/ut statim expirauerit: diuino autem miraculo nõ cecidit. Dęmones autem qui ei seruiebant: videntes eũ stare/credebant ipm dormire. Et natus est quidem vermes e terra: & corrosit baculũ cui innixus erat: Quo contrito cecidit Salomon: Et tũc currentes dęmones cognouerunt eum esse mortuum: & ex eo cœperũt hominibus iuxta posse nocere. Itẽ in capitulo narrationũ ipse Mahometus reddit causam ꝓpter quam vinum prohibitum est. Dicit enim deum ad terram duos angelos misisse/ut bene imperarent & iuste iudicarent. Erant autẽ hi angeli Aroth & Maroth. veniens autem quędam mulier iusticiam habens/ad prandium hos vocauit: & apposuit eis vinũ: quod ne biberent/eis deus mandauit. Inebriati autem/de coitu eam requisiuerunt: Quę consensit: & pacta est super his tamen: ꝙ alter quidem horum eam in cœlum ascendere faciat: alter vero descendere. Quę & in cœlum ascendit. Deus autem vidẽs hanc/& iusticiam quam habebat audiens: fecit eam Luciferũ: ut esset hęc in cœlo inter astra ita pulchra/sicut & in terra fuit inter mulieres. Data autem peccãtibus angelis electione ubi velint puniri: tũc videlicet/vel in futuro: eligẽtibus eis in prę senti potius puniri: pendere fecit hos per pedes catena ferrea in Babylonis puteo usq; in diem iudicij. Hęc & his similia in prędicta lege cõtinentur: propter quę quilibet sapiens posset utiq; rem cognoscere/& ꝙ nullo modo lex est diuina: neq; eñ

Fabula de luna

Fabula de verme & morte salomonis.

Alia fabula de ꝓhibito vino Saracenis

Cõclusio.

solitus est deus per tales fabulas cum hominibus loqui.

Quod Alcoranū nō est lex dei qm̄ nō conuenit scd'm sententiam cū aliquo altero: Cap̄. quintū.

Manifestum & hinc est/non esse legem dei Alcoranū: propterea/q̄ neq; cum lege dei cōuenit: neq; cū philosophis/qui de virtutibus & de extremo fine qui est in hoībus tractant. Suppofuerunt enim philosophi ipsam humanā fœlicitatē in intellectuali parte animę esse: & intellectum sūmam in hoīe potentiā existentē/extremi esse intelligibilis: & fœlicitatē virtutis p̄miū esse: & virtutē circa magna esse & difficilia: & alia huiusmodi: & si non perfecte talia intelligere poterāt: Christus autē hęc ipsa in euangelio ostendit: dicens angustam esse viam quę ducit in vitā ęternā: & paucos esse qui per eam veniūt: latam autē esse viā quæ ducit in perditionē: & reliqua. In hoc autē cū Aristotelis sententia conuenit: qui dicit difficile esse scd'm virtutem opari: sicut attingere centrū in circulo: quod pauci faciūt. Item Christus aūt & hominis fœlicitatē in dei speculatione ponit dicens: Hęc est vita ęterna: ut cognoscant te solum verum deū. Hęc autē ipsa notissima sunt ex veteri testamento. Abraę em̄ factę sunt ꝓmissiones: cui deus ꝓprie promisit eū ipsum dare in terra ꝓmissionis: & seminis benedictionē. & Moyses aūt/ cui tot mirabiles gratias deus p̄buit: qui & deū in suppofito ędificio speculis digne seipsum cōsiderans nō hoc sufficere ei: cōstanter petijt videre vultū dei & gloriam eius. Mahometus aūt de virtutibus quasi nihil tractauit: sed de bellis & rapina latā viā sibi ipsi conuenienter elegit/& fuīs ꝑsius sequacibus: filīs perditionis & mortis. vnde nihil ad salutē eis ꝓdest dicere: Nō est deus pręter deum: & Mahometus est apostolus dei. De vltimo autē fine cū nullo conuenit: pręterq; cū antiquis quibusdam/ qui vitā irrationaliū vixere: & nō discretionē faciūt inter intellectū & sensum. Vnde & fœlicitatē in sensualibus quibusdā supponunt: in cibis videlicet/& in intemperantia. & in hortis & vestibus sumptuosis De quibus post in sexto capitl'o speculabimur. Et nō possibile est hęc scd'm similitudinē quondā dici ab eis: sicut & in euangelio mensę & cibi & taliū est mentio in vita ęterna. Ostendunt aūt hęc ex euangelio scd'm similitu.

Fœlicitas hoīs scd'm philosophos.

Matth. vij b.

Fœlicitas hoīs vera.

Ioh. xvij. a.

Exo. xxxiij. d.

corrupto

dinẽ dici: qm̃ multa etiam aperte illic dicunt̃ de ętterna beatitu
dine: sed in Alcorano nihil oīno de vera beatitudine dicit̃ ma
nifeste: sed sicut cōueniẽs est homini q̓ nihil de hac deprehẽdit
solū aūt scd̓m litterā talem pingit fœlicitatẽ/ qualẽ cōueniens
est hoīem carnalẽ & intemperantẽ appetere/ Sed & si nihil de
vera fœlicitate vel cōsiderauit/ vel p̄misit hoībus: quędam tm̃
vera & insignia de ultimo fine Saracenorū demōstrauit qua
si diuino spiritu afflatus. Dicit em̃ Saracenis ipse Mahometus
Vos post me in septuagintatres partes diuidemini: quarū una
saluabit̃: reliqua vero oīs igne destruet̃. Hęc sententia sic va-
let apud eos: ut nullus neq; sapiens/ neq; insipiens vilipendat
Alia aūt similis de eo est sententia in Alcorano/ in capl̓o Mar-
tij/ quod interpretat̃/ Maria: quæ dicit oēs in infernū Sarace-
nos ituros/ Hanc sententiā verissimam esse credo: & si ab ore
scd̓m excessum mendacij ante allata est: Et in hoc falsus p̄phe
ta cū prima veritate cōuenit: quæ dicit: Lata est via quæ ducit
in perditionẽ: & multi sunt qui ingrediunt̃ p̄ eam. Manifeste
igit̃ ex p̄dictis cōuenit Saracenorū legẽ latam esse & mul-
tos esse Saracenorū qui p̄ eam ingrediunt̃/ & in infernū tran-
seunt: Et hoc nō ex ore solum veritatis manifestum/ sed ex ore
prophetę qui apud eos est. Item Alcoranū nō cōuenit cū lege
Moysi in mādatis: & in quibus nos auertit: Lex enim dei pro-
hibet cędẽ/ rapinā/ cōcupiscentiam oēm: Alcoranū autem vel
iubet fieri/ vel p̄mittit. Item neq; in iudicijs cōuenit: Moysi em̃
lex & euangeliū dicit: nullū debere uno testante condemnari:
sed in ore triū vel duorū testiū stat oīne verbū/ Cōtraria aūt ho
rum inueniunt̃ in capl̓o Elmir/ quod interpretat̃/ lux: ubi pro-
hibet̃ ne cōpellant eas castitatẽ dimittere: cū cōsentiẽtibus aūt
secure sil̓ dormire dicit. Hoc aūt ip̄m manifestū & in capt̓lo El
minim: ubi p̄mittit cū p̄prijs uxoribus & cū q̄bus qs in bello
cape posset misceri. Manifestū igit̃ Alcorani legẽ nō esse legẽ
dei: neq; a deo eẽ: nisi forte p̄ p̄missionẽ/ sicut & alia differt em̃
ab illa & scd̓m intentionẽ dei: qui salutem homnū desiderat.
Q̄ alcoranū nō ẽ lex dei. qm̃ ī mł̓tis sibijpsi cōtradicit: ca. v i

Vaticiniū Mahometi in Saracenos

Math. vij. b.

Aliud argumentū.

Aliud argumentū.

Deutro. xvij. b. Matthei xviij. b.

Cōclusio.

Exto oportet speculari q̄ Alcorani lex non solū
a diuina lege elongat̃/ sed neq; cū seipsa cōuenit
& hoc qm̃ mala est/ Et ipse Mahometus ostendit

Dicit enim in capitl'o Elnesa/qđ' interpretatur mulieres: nisi a deo esset hoc Alcoranū/multę in eo contrarietates & contra dictiones inuenirent̄: &enim ipse in multis locis dicit: ꝙ de⸗us non deducit errantē: & tamē ipse in multis locis docet ora⸗
Aliud ar⸗ re/ut deducant̄ a tenebris in lucē/& ex rectitudie in rectitudi
gumentū. nē. Item dicit de seipso ꝙ factus est orphanus in errore: idola tra enī erat Sed tñ ipse dicit/ ꝙ talem eū ꝓphetā fecit deus: qm̄ qn̄ deus eū accersiuit/ascēdit ad deū usq; ad septimū cœlū & impetrauit veniam ab angelo quodam/ꝙ milies mūdo maior
Aliud ar⸗ erat: quē inuenit sup̄ ipsius peccata deplorantem. Item dicit eū
gumentū. ꝓphetā esse uniuersalē: sed tamen dicit Alcoranū arabicis lit⸗ teris a deo datum esse: neq; ullā aliam linguam eum scire prę⸗ ter arabicam. Item dicit in capitulo Inpacara/quod interpreta
Aliud ar⸗ tur/iuuenca: ꝙ iudęi & christiani & Sabęi saluabunt̄: & in ca
gumentū. pitulo Abraam dicit post hęc/ꝙ nullus saluabitur/ pręter eos qui sunt in lege Saracenorū. Et ipse mandat his/ne disputent asperis verbis cū hominibus alterius sectę/sed suauibus: non
Aliud ar⸗ enim ad hominem pertinet deducere/ sed ad deum solum: Et
gumentū. unusq; sq; pro seipso solo/nō pro alio rationē reddet. Post hęc autem ipse in plurimis locis mandat interimi omnes & spolia
Aliud ar⸗ ri/qui non credunt quousq; credant/vel tributa soluant. Item
gumentū. ip̄e dicit in capitl'o cōem: ꝙ eorū qui suscipiunt alterū deum pręter deum: horum tu non sis custos vel curator: sed sibi soli hoc seruauit deus. Hęc autem est precio digna contradictio hinc quidem/totiens mandare interimi infideles: illinc autem rursus mandare, neminem tanti sceleris esse punitorē: sed soli deo pro his punitionē seruari. Item ipse in capitl'o Elteminim
Aliud ar. in fine/seipsum iactat: ꝙ non est ex his qui cōpellunt credere Sed quomō hoc verū est: cū ipse mandet interimi & spoliari eos qui non credunt: quæ enī maior cōpulsio q̄ cędes: Item in capitulo. Bouis/concedit ꝙ est pręter naturam: miscerima sculis & mulieribus: Dicit enī Saracenis/ne maculent seipsos cum infidelibus antequ credant. Et de mulieribus dicit: Mulie
Aliud ar. res vestrę/terra est vestra: arate eas sicut vultis. Sed tamen in eodem capl'o ante dixit: ꝙ Sodomitę. tpe Loth abominabile peccatum cōmiserūt: & nationibus quę prius fuerant desue⸗ tum. Itē ipse dicit de abraā: Isaac: & Iacob: & filiis eius: ꝙ erāt

Saraceni: Sed tñ ipſe dicit: ꝙ eſt ei a deo reuelatũ/ eũ eſſe videlicet in fidẽ hanc primũ ſaracenũ. Quõ igiť erant illi Saraceni ſi oĩm ſaracenorũ Mahometus primus fuit. Item ~~non~~ neceſſe eſſe quoſdam ſaracenos anteꝯ lex lata eſſet Saracenorum: Saracenorũ aũt lex eſt Alcoranũ/ quod iam eſt: & datum eſt poſt Moyſi legẽ & euangeliũ: ſicut in ipſo Alcorano cõtineť: imo modicũ plus eſt ꝯ ſeptingenti anni ꝙ fuit Mahometus. Incępit enim anno a natiuitate dñi noſtri quingenteſimo nonageſimo octauo: Noe aũt & abraã & Iſaac & Iacob ante euãgelium & Moyſen fuerũt. Si aũt dicit ſaracenos eſſe hos ꝓpterea/ ꝙ preſciebant quæ erãt legis. Etenim oĩa eſſe potuiſſent quæcũꝯ preſciuerãt: cũ ꝓphetę eſſent/ Si aũt dicunt/ ꝙ placebat eis Alcoranũ. Et hoc impoſſibile: In multis eĩm quę ab Alcorano ſancita ſunt/ cõtraria illi faciebant. Item ipſe dicit ꝓhibere auguria: & tamen ipſe dicit poſt hęc in capitło Elaphar: Auguremini ſi aliter nõ poteſtis/ in ſciſſura digiti: Et qui hoc nõ facit: anathema ſit. Item ipſe dicit ſeipſum miſſum eſſe arabitis ꝓpterea: ꝙ hi non habent apłm quendã a deo. Dicit aũt & Alcoranũ in ſola lingua arabica datum eſſe: dicitꝯ & ſeipſum neſcire aliã linguã preter arabicã. Vnde cũ adheſiſſet Mahometo quidã iacobita Mapyra/ & Salonus perſa/ & Abdala ex perſide/ & ipſe Selam iudęus: & quidã alij dicerent/ ꝙ inſtruebãt eũ: & ipſe cecidit in faciem ſuã: & cõtractę ſunt manus eius & pedes: & ſocij cooperuerũt eum veſtibus ſuis. Et tandẽ ad ſe rediens dixit: Deus miſit me ad corripiendum vos de ſermone quẽ dixiſtis/ ꝙ tales me doceant: Legitꝯ eis unam ſententiã: quæ eſt in fine lectionis Elnael/ quod interpretať palma: quæ ſic dicit: Scimus ꝙ ipſi dicent/ ꝙ inſtruunt eũ cũ loquũtur ſic ei in lingua perſica: hęc autẽ arabica facilis eſt: Et ex hoc dicit: quõ poſſibile eſt illos me docere: ~~quorum~~ alter quidẽ perſa eſt/ alter vero hebręus? Qui dixerũt ei: poſſibile eſſe eorum ipſorũ lingua tecum loqui/ & exponere tibi. te aũt tuij ipſius lingua omnia conſtruere. Non inuenit ad hoc reſponſionẽ. Sed ſi non poterat inſtrui ab hebręo & perſa/ ꝙ propinqui ſunt/ quõ ipſe poterat remotiores a ɔ eius lingua docere? Ipſe tamen poſt hęc dicit ſeipſum miſſum eſſe ad uniuerſitatẽ gentiũ. Vnde in capitło ꝓphetarũ ait/ dícere ei deũ:

700
579

tempus ꝙ Mahometus ĩcępit.

Aliud argumentũ.

Aliud ar.

Nos misimus te ad uniuersitatem gentiũ. Sed quõ venire potuit ad omnes gentes/ quę diuisę erant in septuaginta linguas qui ignorabat aperire suũpsius verbũ in alia lingua prętercq̃ arabica. Manifestum igit̃ cõtrarietatẽ & mendaciũ manifestũ esse/ eundẽ solis Arabibus missum esse/ & omnibus gentibus. Non igit̃ lex dei est in qua tot cõtrarietates est inuenire.

Cõclusio.

Q lex Saracenorũ nullo miraclo cõfirmat̃: Cap̃. vij. Eptimo est considerandũ: q nec Alcoranum est lex dei/ quæ miraculis confirmet̃: nec Mahometus est apostolus dei: nullum enim miraculum hoc testatur. Quando enim deus misit Moysen ad pharaonẽ/ magna prodigia ostendit: similiter autem & Helias & Helisęus & alij ꝓphetę magna & inaudita miracula fecerũt: & maxime qui nouum quoddam in vitam inferebant. Christus autem proprie in miraculis & signis maximis venit: sicut & ipse Mahometus in Alcorano dicit. Si autem dicant Saraceni/ multa & magna miracula fecisse Mahometũ: sicut reintegrare lunam diuisam: & fontẽ aquæ ex eius digitis defluxisse: Fabula est hoc/ & contrariũ eidem Alcorano. Prohibet enĩ Mahometus de eo aliquid tale credere: pręterq̃ quæ scripta sunt in Alcorano. De omnibus ꝓphetis dicit: Multi multa mentiti sunt: quod ne de me existimẽt quidam: id solum de me verũ credatur/ quod Alcorani auctoritate fulcit̃. Ille enim cum miracula nõ fecisset: & hoc ostendere volens: inducit deũ loquentẽ & dicentẽ: Dixit dominus ad me: Propter hoc miracula te facere non pmitto: ne tibi propter miracula eueniat quod & alijs prophetis accidit. Suoipsius igit̃ testimonio cõuincit̃/ nullum signũ fecisse. Ipse enim Mahometus continue in Alcorano dicit: q cum hoies ei dicerent: Ostende aliquod signum sicut Moyses venit cum signis/ & alij scilicet & christus & alij ꝓphetę fecerunt: Respondit: q Moyses & prophetę missi sunt a deo: & maxime christus: qui in maximis prodigijs venit: & mundus non credidit his: sed dixit hos veneficos & incantatores esse. Propter hoc deus non permisit mihi facere miracula: non em̃ credidissent: Sed veni in potẽtia armorũ. Hoc aũt manifestissime ostendit̃ q falsum sit: Quõ enim non credidissent huic facienti miracula/ qui absq̃ miraculis credid erunt solũ mandan

ti interimere & rapere/& plurimas mulieres corrumpere: & dentē pro dente/& oculū ꝓ oculo effodere: procliui em̄ sūt ad talia q̄ in mundo versant̄: quare vix a multis iudicibus & tortoribus & punitiōibus coerceri possunt. In potētia aūt armorum: quod pro miraculo inducit: manifestū est mendaciū: Nō enī semper victor fuit/sicut moyses & Iesus Naue & Helias: quos angelus dn̄i semper ꝓtexit & vincentes fecit. Mahometus autē aliqñ vincebat: aliqñ vincebatur: sicut & alij tyranni. Dentes enī eius cōtriti sunt in bello: & facies collisa. Ex quo manifestū q̄ nō est miraculū quod ab eis ꝓ signo asserit̄: magnam videlicet mundi partē ei repente adhęsisse. Talem em̄ constituit legē/& talia dedit mandata/ad quæ hoīes sine legibus procliui sunt: ut in supioribus manifestum est: Mandauit em̄ mihi dn̄s dixit/ense gentes expugnare: quousq̄ confitean tur/q̄ non est deus prēter deum: & q̄ ego sum apostolus dei: Quod q̄ cōfessi sunt: eorū argentū eo cōseruauerūt & sanguinem. Hinc & Saraceni saluati dicunt̄. Qui enim Mahometi mandata suscipiebant/seruabantur: & ab eo & ab eis qui sub illo erāt neq̄ interimebāt eos/ne q̄ spoliabāt. Vnde & Saraceni non vocant̄ saraceni/sed Mesclamin: quod interpretat̄/saluati: Et derident christianos qui dicunt seipsos saluatos. Multis aūtē talem salutē a Mahometo suscipientibus propter prędictam causam: iussit post hęc prędicari: q̄ quicunq̄ dixerit: non est deus prēter deum/intrabit in paradisum: & si mœchus sit/vel latro. Venit aūtē ad eū quidā qui Euordi dicebat̄: quērens ab eo/si hoc est verū: Respondit autē/etiam: Et addit ad prędicta: si bibat etiam vinū: vel & interficiat. Et addit etiam si torserit abidode nares. Ad cōfirmandū aūtē hec omnia nullum signum ostendit/sed nudauit ensem. Item clarius continetur in capitulo prophetarū: legitur enim sic illic: Dixi de Mahometo: id est insomnia audiuisti: blasphemias cōposuisti: vel forte cantas: Veni ad nos ad minus in uno miraculo quō & q prius missi sunt. Respondit: Subuertimus dixit deus vrbes corā nō credētibus: & post hęc q fuerūt añ vos/nō crediderūt Sed neq̄ vos creditis nisi ꝑ ensem: Asserebat tn̄ q̄ a deo ad eū missus est Gabriel: ducēs ad eū quoddā aīal: maius q̄dē asino minus aūt mulo: nomē aūt aīali erat Elmaparac, Loq̄bat̄ autē

Saraceni .i. saluati.

Aliud argumentū.

Fabula de Elmaparac

animal: ambulabatq; in hora viam quinq; miliũ annorum: & hęc faciebat in nocte. Et quasdã alias fabulas/ de quibus in decimo capitulo post hęc dicet. Christiana autem fides quæ ardua pręcipit: in miraculis manifestis & utilibus tota fundata est: quæ nõ solũ fecit christus/sed etiam apostoli post eũ: prętera & magistri qui euangeliũ & scripturas apostolorum exposuerũt: & usq; ad pręsentia tempora durãt miracula: dęmoniorũ/quæ expellunt: debiliũ/qui curantur: & mortuorũ/qui resurgunt. Hęc autem miracula christiani fecerũt & faciunt: dicentes christum crucifixum & verũ & solum deũ esse. Quæ si dicant Saraceni non credere: tanq; hęc non facta sint: ostendam eis maius miraculũ. Manifestũ enim: q; ante christũ totus fere mũdus idolis honorem tribuebat: maxime aũt Romani/qui mundi monarchiam tenebant: sed hi christianorũ fidem susceperunt: & non solũ crediderũt verũ deũ esse christũ crucifixũ/sed & respuerunt omẽs alios deos qui tanto tpe responsa eis per idola dederunt/graue autem nihil imposuerũt cũ christiana fides sic desueta & ardua mũdo ĩposuisset: sicut cõtemnere mundũ: cõtemnere seipsum: amare inimicos: orare ꝓ persequentibus: benefacere malefacientibus: aliena non rapere: propria donare: Hęc oĩa mundus susceꝑit ritum pristinum abĩciens. Vel igit sufficientibus miraculis ꝑsuasus est: vel absq; miraculis. Maius autẽ est miraculũ & absq; miraculis per homines idiotas & simplices potuisse hoc fieri. Et hoc fecerunt christiani: non alios interimentes/sed ab alĩs eis illatam mortẽ patienter sustinentes: Manifestũ igitur omnibus modis christianorũ fidem in miraculis stupendis fundatã esse Mahometi aũt fidem nullo miraculo. Talis enim est qualis neq; miraculis indigeat: maxime aũt ad Saracenos homines carnales & mundanos: prudentiores autem horũ & litterarũ peritiam habentes/& virtutẽ viri sibi vendicantes/ nullam huic fidem adhibent.

Prędicta christiana

Cõclusio.

Quod lex Mahometi irrationalis est: Capũ. viij.

o Ctauo considerandũ est/ q; & absq; omni miraculo possibile esset Mahometi legem a mundo esse susceptã/& cõfirmatã tanq; legẽ dei: si solũ rationabile cũ seipsa haberet/& ꝓpter eũ qui legẽ tulit; & ꝓpter seipsam; &

ꝓpter opera: & ꝓpter finem. Primū quidē igitur manifeſtum ꝙ irrationabilis eſt propter legiſlatorem. Irrationabile igitur oīno/ ſic ſanctā legem ut ipſi aſſerunt / videlicet ꝙ Alcoranū verbū dei ſit; datam eſſe a ſic iniquo viro/rapace/mœcho⁹ homicida & peccatis alijs ſubdito: quæ omīa manifeſta ſunt his qui illius vitam ſciunt. Sed Saraceni ad hęc reſpondent: ꝙ & Dauid in adulteriū ſimul & cędem incidit: Moyſes autem homicida fuit Sic & de Mahometo poſſibile dicere/ verū ꝓphetā eſſe dei / & ſi aliqñ ſub pctō fuit: uterq; quidē taliū legitimus dei ꝓpheta fuit. Sed hoc nullā habet vim: Dauid ēm & Moyſes pœnitētia eorū ipſorū peccatū correxerūt: & hoc eſt inuenire. Dauid enī ānunciauit ſuiꝓpſius peccatū: grauiterq; ſeipſum cruciauit: quare & veniā meruit. Vnde poſtq̄ dixit: Peccaui: dixit ei Nathan ab ore dei: Dñs dimiſit tibi peccatū tuū. De mahometo autē minime dictū eſt: ꝙ vel ſuiꝓpſius peccatum ānunciauerit vel penituerit: potius quidē igitur addidit blaſphemiā/iniqua lege id affirmans. Sicut enim omnibus Saracenis notum eſt: Mahometus forte cuiuſdam Marię amore tenebaꝫ/quæ Iacobitis appellabaꝫ: quā ei donauit Macobeus iacobitarū rex. Duę autē ex uxoribus Mahometi/quarū altera quidē dicebatur Aieſe filia Empipecer/ aliarū nobiliſſima: altera autē Aaſa filia Omar/mouebantur ꝯelotypia in Mariā. Quæ quodam die ad eum venientes/ inuenerūt ipſum ſimul dormientem cū Maria: & dixerūt: Sic oportet facere prophetam? Qui verecundatus/ iurauit nunq̄ poſt hac ſe cogniturū Mariam. Sicq; placatæ ſunt ad iuſiurandum. Pauco autē poſt tempore elapſo/non potuit ſeipſum cōtinere: Quare & legē tulit tanq̄ ex ore dei/qui ei reuelauit: & ſententiā intulit in Alcorano in capitꝰo Elmetearē/quod interpretatur/ vocatio vel anathema: ubi dicit: O propheta/quid ꝓhibes quod tibi conceſſit deus? Gratificari quęris tuis uxoribus: iam tibi legē tulit deus: ut liceret tibi ſoluere tua iuramenta. Sic peierans/cognouit rurſus eam/dicens ſoluiſſe iuſiurandū ei deum: teſtantibus ſuper hoc Michaele & Grabriele. Et dixit ei una ex uxoribus eius: O Mahomete/valde ſtuduit deus in tua concupiſcentia. Voluit autē ꝓpter hoc dicere: forte deus tibi ęmulans ut iniquo tecum cōmunicaret ope. Et addidit: Nunquid deus.

Eſt irrationabilis ꝓpter quatuor.

i. ꝓpter legiſlatorē.

Mahometus hō fallacioſus.

Defenſio Saracenorum.

ij. Reg. xij. d.

Hiſtoria de Mahometo.

ipſe tibi hoc facere mandauit: quoniam tu hoc per os teſtaris: forte deus gratificari tibi querit & appropinquare tibi. Ipſe autē duabus uxoribus totum legit quod ſequit in capitulo vexationis: & dixit tanq̄ ex perſona dei: Pœniteat vos corā deo quoniā declinauerūt corda veſtra: de accuſatione dicens qua eum accuſauerūt de inceſtu. Seqturq; deinceps: Si forte deus vos repudiauerit: dabo p vobis ei meliores vobis ſaracenos/ fideles/ diuites/ pœnitētes & orātes/ agiles/ & virgines. Quod audientes/ dixerūt: Pœnitet. Similiter autē fecit quando accepit uxorē Zeithalumni ſui. Dixit autē ſup hoc ſententiam in capitulo Elaçeb: q̄ deus dixit: Tu emulariſi anīo tuo qđ deus p palat: & times homines: ſed iuſtū eſt magis timere deū. Cūq; enim reſpuit eam Zeith. dixitq; ei: ne ducas hanc in uxorem apoſtole dei. Et Reſpōdit Mahometus Vę tibi: deus mihi hāc dedit. Quipoſt hęc de ſeipſo hoc diuulgauit dicens: q̄ deus hanc pphetę dedit. Ecce per maius minus peccatū occultauit. Etenim ipſe Mahometus dicit: Nullum maius peccatū eſt/ q̄ deo mendaciū iniungere. Item nullum eſt ſic inter prophetas peccatū intolerabile ſicut intemperantia & imundicia ſimul eſſe: cū ſpūs ſanctus non tangat prophetica corda in actionibus venereis: ut dicit Hieronymus: & philoſophus quoq; dicit: q̄ in talibus actionibus impoſſibile eſt hominē ſpeculari. Eſt igitur oīno irrationabile/ ſic ſalutaris legis: ut ipſi dicūt: miniſtrū & prophetā carnaliſſimū & imundū hominē eſſe: in quo ipſe de ſeipſo gloriat: tantam dicens in agendo vim & affluentiā intemperantię/ quantā in quadraginta hominibus: & ſi deus priuauit hunc filiorū ſobole: unā enī ſolam habuiſſe filiam dicit. Irrationabilis igit lex hęc ppter legiſlatorem: tū quia ſceleratus & carnalis: tum quia inſcius & incertus: ſicut & deſeipſo teſtatur in Alcorano: neſcire ſe quid erit ei vel Saracenis: ignorare utrū ipſe vel ipſi in via ſalutis ſint/ vel non Sed neq; p ſeipſā lex hęc eſt ſcd'm rationē tanq̄ habens noīa turpiſſima/ & i quibus velari iuſtū eſt: & maxime carnalibus cōueniētia paſſionibus: In plurimis eīm locis turpiſſimo hoc verbo utit/ coeo: quod nulla alia lex facit: quo verbo vix poętę ipſi comici utunt/ quibus materia poematum eſt carnalis & turpis; & ſi hi raro: ſicut Aratus impudenter dixit: Nō timui

Hieronymus.

Ariſtot.

j. irrationabil' propter ſe.

coiens. Hoc autē & ipſe palā dicit: Nō eſt homo in mūdo qui poſſit Alcoranū intelligere: Et quō mandauit deus hoc ſeruari: ſi nō dedit & intelligi? Oportet autem ſcire: q̄ in euangelio nihil eſt/quod non poſſimus etiā intelligere fidei lumine adiuti. Sed neq; propter doctrinā quæ in eo continet/eſt ſcd'm rationē: Dicit enim in multis locis deū mandauiſſe angelis/adorare Adam: & eos quidē qui nollent/fieri dęmones: adorantes aūt manere angelos. Et quō deus mandaſſet idolatriā/& angelis honorē tribuiſſet qui ſoli deo debebatur? Item & ratione doctrinę irratiōabilis eſt ex dictis ipſorū: In illa enim lege maxime neceſſarium: ut ip̄i dicūt: hoc eſt: ut dicat̄ ubiq̄/q̄ nō eſt deus preter deū: & Mahometus eſt apoſtolus dei: addit q̄: & q̄ deus eſt magnus. Sed quæ ānunciatio eſt iſta? Nullus em̄ q̄ ratiōe utit̄/dicere poſſet deū eſſe paruū. Itē ꝓpoſitio q̄ dicit: Nō eſt deus pręter deū: vera eſt ꝑſeipſam: & a nullo ei contra dicit̄: ſiue unus ſit deus/ſiue plures. Et in oībus veriſſima eſt talia duplicatio: nō eſt em̄ angelus niſi angelus: & non eſt homo niſi homo: & nō eſt aſinus niſi aſinus: bos em̄ & canis nō eſt aſinus. Quæ aūt dicit: Mahometus eſt apl'us dei: valde eſt ambigua. Quę igit̄ ratio cōnexiōis harū duarū ꝓpoſitionum: unius quidē ꝑ ſeipſā notę: alterius autē ꝑſeipſam ignotę? Quæ virtus vel quæ utilitas: ut quicunq̄ hoc confiteat̄/de neceſſitate ſaluet̄. Itē Mahometus in p̄dicta lege dicit: q̄ oēs hoīes unū erant: & unius ſectę: & unius religionis: deus autē diuerſos eos fecit: qui miſit diuerſos ꝓphetas. Hoc autē neq̄ quouſq̄ appareat verū eſſe poteſt. Maxime enim unus deus qui maxime unitatē & hoīm ſalutē amat: Nō em̄ diuiſiſſet homines in diuerſas ſectas & errores & perditiōes. Sed hoc inuidia dęmonis factū eſt & nequitia hoīm/ꝑmiſſiōe t̄n dei: qui ꝑmittit eos qui nolunt credere veritati/in diuerſos errores incidere. Item Mahometus in prędicta lege iubet tanq̄ ex ore dei interimi infideles. i. eos q nō ſūt Sarascni. Itē dicit de eis q̄ nō poſſūt recta cogitare: cū a deo nō deducū̄t/deus aūt eos nō deducit. Sed inc̄ōueniēs interimi/ꝓpterea q̄ nō poſſūt: quos aūt poſſūt/nō cōueniēs eſt cogere: ꝓpterea q̄ nō placet deo ſeruitus coacta. Interimi autē niſi credant: vel aliquo modo ſimul impelli ad credendum/ & ipſe qui hęc mandat Mahometus/ inconueniens iudicat & irrationabile: Dicit enim in capitulo

irrationabil' ꝓpter doctrinā.

Vñ ſecte hominum

Ionę: Si voluiſſet deus/omnes iam credidiſſent qui ſunt in terra: & tu cogis hoies ut credant: Et nullus poteſt eſſe fidelis/niſi hoc ei conceſſum ſit a deo. Hoc aũt latius explicabimus in ſequentibns in nono capitło: Irrationabilis eſt aũt lex hęc & ꝓpter hęc de quibus tractat: facit enim capitulũ ꝓpriũ de formica: & aliud de aranea: & aliud de fumo: cuius aũt gratia deus talia mandauit de formica & de fumo. Item dicit: ꝙ nũqꝫ deus ꝑcere poſſet/oſtendenti terga inimicis: & reliqua. Quod autẽ peccatũ/fugere hominẽ in bello videntẽ ſeipſum in periculo? Sed voluit vel bellicoſos ipſos/vel audaces Mahometus facere. Item lex quæ iubet de lauatione/irrationabilis eſt omnino: Mandat enim qñ orare velint/lauare manus & vultũ & podicẽ & pudibũda & palmas pedis & brachia uſqꝫ ad cubitum: Si aũt nõ inueniãt aquã intingi manus in puluere: & poſt hęc terentes manus puluere illitas per faciẽ/puluere illinire ſufficiẽter eorũ ipſorũ vultũ Sed & ſi lauare rationabile: rationabilius iam eſſet lauare cor ſcd'm Hieremiã dicentẽ: Laua cor tuũ a nequitia. Puluerẽ aũt apponere vultui/quã poteſt habere rationem? Magis quidem igitur quantum lauare eſt rationabile tantum puluere illiniri inconueniens eſt & irrationabile. Maxime autẽ irrationabilis hęc lex videtur: quæ eſt de repudio. Poteſt enim ſaracenus eiĳcere ſuiĳpſius uxorem/& rurſus ei conciliari/totiens/quotiens huic placuerit vel diſplicũerit: ſic tamen poſt tertiam repudiationem non poſſit eam ſuſcipere: Niſi alter eam carnaliter cognouerit non exiſtentem in menſtruis. Si autem hanc cognouerit non ſufficienter extenſo teſticulo: neceſſe ulterius hanc cognoſcere ſufficienter extenſo membro. Vnde quando volunt conciliari cũ ſuiĳpſius uxoribus: dant precium cęco cuidam/ vel alteri vili perſonę/ quæ cum tali uxore ſimul futura eſt: Et poſt hęc teſtabiť publice/& dicet velle hanc repudiare. Quo facto/primus poteſt eam ſibi cõciliare. Aliqñ autẽ tantum placent eis ſecũdi/ ut dicant nõ poſſe eas ab illis ſeparari: & tũc primus amittẽs precium & uxorẽ/decedit a ſuiĳpſius ſpe/ Quorũ lex nõ tm̃ hoĩbus quantũ aĩalibus ratiõe priuatis cõueniẽs eſt. Sed neqꝫ deo quia oĩa ſil'cũ ratiõe gubernat cõuenit. Maxime aũt hęc lex irrationabil'ẽ ſcd'm finẽ & p̃mia q̃ ꝓmittit dicit em̃ ꝑ totũ Alcoranũ

iĳ. irrationabilis ꝓpter opa. Aliud ar.

Aliud argumentũ.

Hiere. iiij d.

Aliud ar.

iĳ. irrationabilis ꝓpter finẽ.

Beatitudo Saracenorũ eſt: irriguos hortos poſſidere: mulie- Beatitudo saracenorũ
res & pellices iuuenes/verecundas & pulchras purpureis ve- ſaraceno
ſtibus indutas: cyphos autem aureos & argenteos per mẽſas rum.
diſcurrentes; & cibaria ſuauiſſima habere. Hęc maxime nu-
merat in capitulo Elragman / quod interpretatur/miſerator/
In libro autem de doctrina Mahometi: qui liber apud eos eſt
magnę auctoritatis: exponit ordinẽ cibariorum: Et dicit pri-
mum quidem eſſe ferculum eorum quæ illic ſunt apponen-
da/epar alimpeput piſcis cibariorum valde ſuaue: & poſt hęc
ex ſucceſſione arborum fructus. Et deſcendẽs in eodẽ caplo.
interrogantibus eum quibuſdam: ſi & luxurientẽ: reſpondit:
Nõ eſſet beatitudo/ſi quędã illic non adeſſet voluptas: Potius
quidem igitur fruſtra eſſent omnia/cũ non ſequereẽ voluptas
ſcd'm luxuriam. In hoc autem eſt omnis Alcorani intentio & Intẽtio Al
totius ſaracenorũ ſectę: beatitudinẽ maxime i luxuria & ven corani fi-
tre conſtituere. Et hęc non ſcd'm ſimilitudinẽ quandã vel ex nalis.
emplum dicit/ ſicut & ſacra ſcriptura meminit cibariorũ &
mẽſę in beata vita. De vera autem beatitudine/ſicut de ſpecu
latione dei/vel de perfectione ſcd'm animã: nullã oĩno mentio
nem facit mahometus: ꝓpterea: ꝙ neq; hanc cõcupiſcit: neq;
apprehendit: ſola enim quæ cõcupiſcit: hęc iam & ꝓmittit. In
hoc enim apte oſtendit ſeipſum contrariũ chriſto: & oĩbus ꝓ-
phetis & philoſophis: & oĩbus q ratiõe utunt: qui omnes cõ- Vera bea-
muniter cõueniũt: ultimã hois beatitudinẽ eſſe in dei cogni- titudo ho-
tione: ſicut in euangelio ſcd'm Ioannẽ: Hęc eſt vita ętterna: ut minis.
cognoſcant te ſolũ verũ deũ: Et Ariſtoteles dicit: ꝙ vita ſcd'm
intellectũ optima eſt Igit circa ventrẽ & venerea peſſima eſt: Ioh. xvij: a
eteni fit impedimento bonitati intellectus. Sed qm Saraceni/ iiij. ethico
neq; dicta diuinę ſcripturę ſuſcipiunt: neq; philoſophorũ: ꝓ rum.
pter ratiões in primo capitlo prędictas: redeũdũ iã eſt ad quã- xii. meta-
dã rationẽ: quam & ipſi irratiõales exiſtẽtes: nõ poſſũt oĩno phyſice.
negare ſit igit ratio auctoritas: ſine q̃ nulla valet auctoritas:
& oſtẽdendũ ꝙ neq; i ventris: neq; in intẽperantię opibus fœ
licitas hoĩs eſt: & ꝙ hęc nõ erũt illic. Cõſtat. n. ꝙ cibos ad hoc Impugna-
ſumimus: ut corruptio: quæ poſſet accidere ex cõſũptiõe/na tio inten-
turalis humidi/euiteẽ: & fiat augmentũ: Hęc aũt duo nõ erũt tiõis final'
illic; oẽs em in cõmẽſurata q̃ntitate reſurgent/ & poſt hac nõ Alcorani.

poterũt mori/vel alio quodã modo deficere: ſicut & ipſe Mahometus in ſua doctrina dicit: Deus interimet mortẽ: & poſt hęc reſurgent īmortales & integri. Aſſumptio igiť cibariorũ nequaq; eſt neceſſaria. Similiter aũt neq; rerũ venerearũ uſus qm̃ neq; nũc eſt neceſſarius/niſi ut ſeruetur ſcd'm ſpeciẽ quod nõ poteſt ſeruari in indiuiduo. Itẽ homines qui reſurgent: vel ſemp viuent/& ſemp nutrienť: Et ſi ſemper nutrienť: conſequens his /q̃ augebuntur corpora: vel erunt & illic egeſtiões & alię fœditates/ut tantũ reſoluať quantũ cõuertiť in cibum: quorũ utrũq; eſt incõueniens. Ad hoc autẽ reſpondet Mahometus in libro ſuijpſius doctrinę/dicens: q̃ non erit illic egeſtio ſordium/ſed purgatio p̃ ſudorem. Et adducit exemplum pueri in utero matris exiſtentis: qui nutriť/ ut dicit/& nõ egerit. Sed neq; exẽplũ huius/neq; ratio ſi quis diligẽter reſpiciat ſolutionẽ eſt ſufficiens. Sunt enim quędã de perfectione imp. fecti/quæ in re perfecta eſſent magnę imperfectiones/. Item ſi uſus rerũ venerearũ eſt illic: niſi fruſtra eſſet/ſequereť & generationem fore ſicut etiam nunc: Multi igiť naſcentur poſt reſurrectionẽ/qui ante reſurrectionem nõ fuerũt/fruſtra igiť in intantum mortuorũ reſurrectio elongať: ut omnes ſimul qui eandem naturã habent vitã capiant. Item ſi beatitudo in luxuriando/& multas mulieres habendo eſt: qui poſt reſurrectionem naſcenť/nõ poterũt eſſe beati niſi mulieres multas capiant: Non poterũt autẽ capere neq; fœlices/neq; infœlices: igitur remanent quouſq; plures alię naſcantur: Et ſic oportebit plures quidem naſci mulieres/paucos autẽ viros: & ſic in breui tpe erit imperiũ mulierũ. Itẽ ſi poſt reſurrectionẽ erit hoĩm generatio q̃ gignẽtur vel rurſus corrũpenť vel erũt incorruptibiles & īmortales. Niſi corrũpenť mlta ſequenť incõueniẽtia tũ quia erit multiplicatio in infinitũ: tum quia quorũ erit ſimilis generatio/nõ erit ſimilis generatiõis terminus: Hoĩes em̃ p̃ generationẽ q̃ eſt ex ſpermate/nũc q̃dẽ corruptibilẽ vitã habent: tũc aũt incorruptã habebũt. Et pręter hęc: Om̃e genitũ corruptibile eſſe neceſſe eſt ꝓpterea q̃ generatio & corruptio ſũt cõtraria & circa idem: Si aũt qui tunc gignenť hoĩes corruptibiles erunt & morienť/ſi rurſus nõ reſurgent: ſequiť illorũ animas ſemp̃ manere ſeparatas a corporibus: quod eſt incon

Aliud argumẽtũ ꝓ babile.

Reſpõſio Mahometi.

Aliud argumentũ.

Aliud argumentũ.

uenies: cū sint eiusdem speciei cū aīabus eorum qui resurgent Si autē & illi resurgent oportebit & illorū resurrectionē alios rursus expectare: ut simul oībus qui eandē naturam partici/ pant/donum resurrectionis conferat. Item ipse Mahometus unum solū ponit diē resurrectionis: id est in fine mundi in die iudicij: de resurrectiōe autē illorū/vel de natiuitate nullā oīno mētionē facit. Item nulla ratio esse videt/quare oporteat quos dam expectare ad simul resurgendū: si non oportebit omnes expecctare. Si autē quis dicat: q̄ in his qui resurgent erit qui/ dem usus cibariorū & rerū venerearū: sed neq; ꝓpter cōseruationē vel augmētū corpis neq; ꝓpter humanę speciei augmē tū vel ꝓmansionē/solū aūt ꝓpter voluptatē/quæ talibus actio nibus accidit/ut nulla voluptas hoībus absit in extrema mer cedis retributiōe: sicut palā Mahometꝰ ī libro de doctrina sua dicit: Manifestū igit q̄ hoc multis modis incōueniēter dicit: Primū qdē: q̄ resurgētiū vita erit melius ordinata q̄ hęc quæ ꝑsens est: In hac aūt vita impossibile & inordinatū quoddā esse videt: si quis ꝓpter voluptatē utat cibarijs vel rebus venereis sed nō ꝓpter necessitatē reseruandi corpus vel ꝓcreandi filios Et hoc ratiōabiliter: voluptates em̄ in prędictis actiōibus nō possūt eē actionū fines: Sed ecōuerso/potius quidē natura ad hoc voluptates ordinauit in his actionibus: ut non propter la borem animalia ab his necessarijs naturæ opibus elongarent quod accidere posset/nisi animalia voluptates prouocarent. Est igitur ordo incōueniēs & prępostерus: si propter solas vo luptates actiones hę perficiantur: Nequaq̄ igitur in his qui re surgent/quorū vita bene ordinatissima supponit/talium est usus: & multo minus in talibus futura erit fœlicitas: aliter em̄ quid prohibet & reliqua animalia irrationalia fœlicia esse in prędictis actiōibus quæ nobiscū cōmunicant? Item si in his actiōibus extrema hoīs fœlicitas est: sicut Mahometus palam dicere videt: cuius gratia nūc oportet ab his cōtineri & nō po tius die ac nocte comedere & luxuriari ut & hic fœlices eē pos simus? Sed apud oēs hoīes & apud Saracenos ipos honorabi lius videt cōtinere ab his: Hm̄t aūt & qsdā viros speculatiuos & cōtinētes/qs maxime laudāt Sed qm̄ fatuū ē/valde rationa biliter loq; cū hoīe prudētia oīno ꝓuato liceat simul īsanire &

Aliud ar/ gumentū.

Aliud ar/ gumentū.

Obiectio.

Solutō ob iectionis.

Ad qd vo luptates sint ordi natę a na tura.

Aliud ar.

dicere: Si in talibus actionibus extrema hoīs fœlicitas est q̄d
4 faciet igitur anima ſeparata ante reſurrectionē/ quæ neq̄ co/
medere/neq̄ luxuriari poteſt? Sed neq̄ angeli poterunt eſſe
5 fœlices/cum tales voluptates non guſtent. Item ſi in habendo
6 quidem multas mulieres/innumerabiles autem pellices & iu=
niores extrema hominū fœlicitas eſt: quomodo poſſent mu=
lieres fœlices eſſe/niſi haberent plures viros? Sed ruſus: quō
poſſibile eſt virum eſſe beatum/cuius uxor multos alios ha=
beat viros? Neceſſe igitur: vel mulierem beatam eſſe/ & vi=
rum infœlicem: vel virum quidem fœlicem/ mulieres autem
& iuniores eius infœlices. Quomodo autem poſſibile eſt eſſe
beatum aliquem/cuius omnis domus quam amat miſera & in
fœlix eſt? Rationabilius igitur eſt & viros & mulieres mi=
ſeras eſſe & infœlices. Hic tanq̄ in tranſgreſſione dicta ſuffi=
Cōcluſio. ciant/ad demonſtrandum irrationabilem eſſe legem ſcd'm fi=
nem & prę̄miū quod promittit. Irrationabilis eſt & ſcd'm alia
multa quæ in hoc continent: ſicut id quod frequenter inducit
q̄ deus iurat p fidelem urbem: & perficetū & oliuetū: Quod
palam apparet in capitſo Eltim/quod interpretat/ficus. Ho=
mines per maiores ſuos iurant: ſicut per deū/vel per ſanctos
Deus autem non habens maiorem per quem iurare poſſet: cō
ſueuit per ſeipſum iurare: ut ipſe ad Abraam iurauit: ſicut fer
tur in primo Geneſeos. Per ficetum autem vel oliuetum iura
Quare vi= re/ vanum eſt & irrationale omnino. Item ipſe prohibet vi=
num phi= num: propter ebrietatis euaſionē: ſicut in pluribus locis dicit
beat. Sed cum vinum per ſeipſum malū non ſit: ſufficit ſolam ebrie
tatem cauere. Sed videtur omnes Saracenos ſuſpectos habe=
re: q̄ nullus eorum poſſit vel mediocriter / vel cum ſobrietate
vino uti: vnde eius dehortatio ex neceſſitate cogit vel malū eē
vinū ſimpliciter: vel Saracenos uniuerſaliter incōtinētes eſſe.

Quod lex Saracenorum manifeſta cōtinet mendacia. Capitl'm nonū.

Ono oportet conſiderare/q̄ lex hęc non eſt lex dei:
n quoniā manifeſta continet mendacia. Deus em̄ ſum
ma & prima eſt veritas: a quo dici aliqd' mendacium
eſt impoſſibile. In Alcorano in capitulo Ione dicit. Quis in ve
titatem ducit? & reſpondens dicit: Deus dirigit veritatem; &

qui dirigit veritatem/eſt veritas & conuenit eum imitari. Et poſt hęc/vere non congruit diuinę legi dici aliquid ſine deo: ſed mendacium & figmentum abſq; deo dicitur. Sicut enim inquit Auguſtinus: Si in euangelio unum ſolum mẽdacium inueniretur/totum euangelium ſcd'm eandem rationẽ ſuſpectum eſſet & falſum: Alcoranum autem multa quidem vera cõtinet/quę in euangelio & lege Moyſi & ꝓphetis cõtinentꝫ: ſed ipſe Mahometus tot ex proprijs manifeſta inſerit mendacia: ut totum fere ſuſpectum & falſum debeat exiſtimari opus illius qui mendax eſt & pater eius. Reducuntur autem quę in eo mendacia continentur ad decem genera principalia: Dicit enim mendacia de ſeipſo: de chriſtianis: de Iudeis: de Apoſtolis: de patriarchis: de dęmonibus: de angelis: de virgine Maria: de chriſto: de deo. Et de ſeipſo quidem dicit: ꝙ eſt finis & ſigillum & ſilentium omnium prophetarum: Et iubet interimi quẽcunq; poſt eũ ſe ꝓphetã eſſe aſſeruerit. Sed nõ ſic cõtracta eſt manus domini/ut non poſſet poſt illũ dari & alteri ſpiritum prophetię. Et ꝙ non ſolum chriſtiani & iudęi dicũt apud eos eſſe prophetas/qui poſt illum ſpiritum prophetię habuerunt: ſed & ipſi ſuſcęperunt apud Babylona prophętã quendam/qui ſolem appellabatur: quod interpretatur/ſcala: quem Tartari interemerunt: & cum eo non paucam multitudinem Saracenorum. Item de ſeipſo dicit/ſeipſum extollens tanq; ex perſona dei: ꝙ ſi omnes homines congregarentur/& omnes ſpiritus vel angeli/non poſſent facere tale Alcoranũ ſicut eſt hoc. Vel igitur ſic hoc intellige ꝙ nõ poterunt illi facere abſq; auxilio dei: Et quid mirum ſi nõ poterũt hoc/qd' & ipſe non ſine deo ſe feciſſe dicit. Vel hoc intellige: ꝙ neq; potuiſſent illi facere/etiam ſi a deo adiuti eſſent: Sed hoc manifeſta blaſphemia eſt. De chriſtianis aũt dicit: ꝙ dant deo ſociũ. Quod manifeſtum eſt mendacium. Dicunt enim chriſtiani uniuerſa ılter mundi: ꝙ deus eſt maxime unus & ſimpliciſſimus. Poſt hęc dicit in capitulo Teltẽupe/quod interpretatur/ pœnitentia: ꝙ chriſtiani deificant epiſcopos ſuos/& pontifices & monachos: quod falſum eſt. Hoc autem dixit Mahometus tanq; homo ignarus chriſtianę linguę. Chriſtiani enim chaldei & omẽs orientales/vocãt epiſcopos & monachos/colentes eos/

Auguſtinus.

Decem genera mendaciorũ in Alcorano Primũ mẽdacium de ſeipſo.

Secũdum mendaciũ de chriſtianis.

Rampan: quod interpretat magiſter/vel maior meus: In ara-
bica autem lingua rampa/eſt nomen dei/quod interpretatur/
dominus/abſolute: quod & de ſolo intelligitur deo: Sicut &
apud nos quando dicimus: Dominus tecum. Falſo igitur di-
cit Mahometus: q̄ deos chriſtiani hos vocant: Item idem di-
cit de chriſtianis/q̄ deificant Mariam. Inducit autem in capi-
tulo Elmeide: qđ interpretatur/menſa: q̄ chriſtus excuſet ſe
de eo apud deum: q̄ non dixit mundo/matrem eius eſſe deam
Et vere: neq̄ chriſtiani hoc dicunt: Mariam videlicet eſſe deū
vel deam: ſed dicunt: q̄ fuit puriſſima mulier. Etenim euange
lium non deam eam nominat/vel nunciam: ſed mulierem. Itē
Ioh. ij. a & xix. e. inducit in eodem capitulo/ dicens de chriſtianis & iudeis: q̄
non ſunt hi filij dei vel amici dei: Quod oſtendit ex eo/q̄ affli
guntur pro peccatis: ſicut ipſe dicit. Hęc autem demonſtra-
tio falſa eſt omnino: Multę enim tribulationes iuſtorum. Et
Hęb. xij. b ſicut ad hebręos dicit apoſtolus: flagellat omnem filium quē
ſuſcipit. Aliter tamen iuſti/ & aliter impij flagellantur a deo.
Etenim ipſis Saracenis multa flagella Tartari intulerunt/& ſi
3 legem non habeant. De iudeis dicit Mahometus in capitulo
Telteumpe quod interpretatur/pœnitentia: q̄ deificant Elea-
Tertiū mē çar & dicunt q̄ ipſe eſt filius dei. Hoc autem manifeſte eſt mē
dacium de dacium: Iudei enim nullum hominem deum faciunt: neq̄ filiū
iudeis. dei dicūt eſſe. Item in capitulo Elnaſa: quod interpretatur/mu
lieres: dicit q̄ ipſi iudei dicunt interemiſſe chriſtum Ieſum fili
um Marie apoſtolum dei: Hoc autem manifeſte eſt mēdaciū
non enim Ieſum chriſtum dicunt eſſe iudei: neq̄ apoſtolum
fuiſſe dei: ſed hominem iniquum: et dicunt ipſi/ propter bla-
ſphemiam eum interemiſſe. De apoſtolis autem dicit in capi-
4 Quartum tulo Abraam: quem dicunt patrem fuiſſe Moyſi: q̄ illi teſtati
mendaciū ſunt & dixerunt chriſto/q̄ eſſent Saraceni/ imitatoresq̄ apo-
de apłis. ſtoli Mahometi. Et hoc autem eſt mendacium: chriſtus enim
& apoſtoli ante Mahometum fuerunt ſexcentis annis. Maho
metus enim in temporibus Heraelij apparuit: qui incępit im
612 perare anno ſexcenteſimo decimo ab incarnatione domini.
Vnde vix ſeptingenti anni ſunt exquo fuit Mahometus: Sūt
autem mille ducenti & plus exquo natus eſt chriſtus et apo-
ſtoli: & quomodo apoſtoli potuerūt Saraceni eſſe/& imitato-

res Mahometi: cui ex persona dei mandatū est (sicut ipse dicit in Alcorano in capitulo Elcaminar) sit ipse q̄ primus saracenus? Primus igit̄ saracenissimus a Mahometo incepit. Apostoli igitur/neq; saraceni esse potuerunt: neq; illius imitatores quē sexcentis ānis preḡesserunt: Vel si saraceni erant illi: impossibile est eum fuisse primū saracenū. De patriarchis idem asserit. Dicit enim in pluribus locis Alcorani: q̄ Abraam & Isaac & Iacob & filij illorum saraceni erant: Idem autem dicit & de Noe/ q̄ fuit saracenus: Et q̄ ꝓpterea diluuiū venit super terram: quia ipse prędicabat hominibus/ q̄ fierent saraceni: & ipsi renuerunt. Hoc aūt oīno est mendaciū: Quomō enim potuit Noe esse saracenus qui prḡessit Mahometū duobus milibus quingentis annis: Item & ipse Mahometus dicit seipsum fuisse primum saracenum in mundo/ Impossibile autem est dicere/ Noe & Abraam esse Saracenos/ q̄ ipsi saracenos genuissent: hęc enim expositio contraria est Alcorano: ubi dicitur. Abraam non fuisse christianum/ neq; iudęū: sed purum Saracenū. Necesse igit̄: sicut ex Abraā nati sunt saraceni: sic ex eo & Noe iudei & christiani nati sūt. Et dicūt etiā saraceni: q̄ deus ꝓmisit Mahometo/ ut nullus introeat in paradisum an eū Et post hęc assumpsit eum deus & duxit in paradisum: Et vidit illic viros & mulieres mltas: & dixit: quid est domie? Dñs aūt dixit ad eū: Ne mireris et hi em̄ imitatores tui sūt. Imitatores aūt esse Mahometi ipossibile/ nisi ꝑ Alcoranū: sed hoc non fuit reuelatum ante tempora Mahometi: sicut in pluribus eius locis cōtinet̄: & maxime in principio. Huius aūt figmenti mēdaciū/ quicūq; intellectū habet/ potest bene cōsiderare: & propter hoc in talibus uersari nō oportet. De dęmonibus autem speciale quoddā capl'm in Alcorano est: ubi palā dicit̄: q̄ dęmonū multitudo multa audientes Alcoranū/ gauisi sunt: & testati sunt/ q̄ per ipsum poterant saluari. Dixerunt autem & seipsos saracenos: & saluati sunt. Hoc autem quantum mendacium continet/ non est necessariū argumentatione quadam demonstrari. De angelis autem dicit: q̄ omnes adorauerunt Adam ꝛ prēter diabolum. Item dicit ipse: q̄ quando ad deum venit cū gabriele: vidit in cœlo angelū unū qui milies maior erat mundo: & flebat suiꝑsius peccata: Et ipse veniam suis

Quintū mendaciū de patriarchis:

Sextū mēdacium de dęmonibꝰ

Septimū mendaciū de angelis.

precibus ſibi impetrauit. Et multa alia falſiſſima dicit/ de q̄bus latius narrabimus in fine p̄ſentis operis: cum dicemus viſionem maxime fictionis/ quam ſeipſum vidiſſe aſſerit. Item palam dicere videtur de angelis/ q̄ ſunt corporei: Dicit enim in capitulo Sad in pluribus locis: q̄ angeli ex igne creati ſunt: homines autem ex terra. Dicit enim in alijs locis: q̄ ſunt magni ſpacio: ſicut in ſequentibus dicetur. De virgine autem Maria dicit palam in capitulo Abraam: q̄ ipſa fuit filia: Abraam Abraam autem pater fuit Moyſi & Aaron. In capitulo autem Mariem: quod interpretatur/ Maria: palam dicitur: q̄ Maria mater chriſti ſoror fuit Aaron: Et q̄ Moyſes & Aaron habuerunt quandam ſororem quę Maria appellabatur: & q̄ hi tres erant filij Abraam: quod manifeſtum eſt in ſexto paralipomenon. Sed inter hanc Mariam & beatam virginem Mariā matrem Ieſu chriſti filij dei/ mille quingenti anni interceſſere. Et prima quidem Maria in ęremo mortua eſt quando Moyſes duxit per ęremū filios Iſrael ad terram promiſſionis. Tūc autem nec̄ Rhoma ędificata erat: ſed poſt hęc fūdata fuit in tpibus Eęchię regis Iudę qui fuit poſt ſeptingentos & plures annos. Ieſus autem chriſtus poſt Eęchiam regem natus eſt ex virgine Maria: genitus in tpibus Octauiani imperatoris/ poſt ſeptingentos & plures annos ab Eęchia: Quo tempore iam Rhomani mundi monarchiā tenebant: & miſerunt reges in Iudęam: Vnde & iudęi teſtati ſunt: ſe non habere regem/ niſi cęſarem. Et nota q̄ ſicut dicit Auguſtinus: Rhoma fundata eſt in temporibus Achaç: vel ſcd'm quoſdam alios/ Eęchię: Et tunc habitabat populus Iſrael in terra promiſſionis: quod fuit ſeptuaginta quinq̄ annis. Vigintiſeptem peruenerūt quidem ad Ieſum Naue: Tempore autem iudicum/ anni trecenti vigintinouē: ex quo incęperūt eſſe reges illic trecentis ſexagintaduobus annis. A quo autem urbis fundamenta iacta ſūt uſq̄ ad natiuitatem chriſti/ ſeptingenti quinquagintaduo anni interfuere: ſicut dicit diaconus Paulus in Rhomanis hiſtorijs. Permiſit igitur ſpirituſſanctus Mahometū ſic manifeſtū mendaciū capere/ ut quilibet homo facile deceptionem animaduerteret. De chriſto dicit idem: q̄ ille nec̄ eſt deus/ nec̄ dacium de filius dei; & q̄ ipſe chriſtus de ſeipſo hoc nō dixit; ſed q̄ apud chriſto.

Octauum mendaciū de virgine Maria.

Numeri xx. a.

Ioh. ix. c.

Auguſtinus. xviij. li. de ci. dei

Pauluſ diaconus.

deum se humiliter excusauit/nunq; mundo hoc dixit. Hoc au
tem manifeste est mendacium: scriptum enim est in euangelio
Ioannis/q; ipse dixit seipsum filium esse dei. & tunc iudei vo=
luerunt eum quasi lapidare propter blasphemiam. Dixit autē
& seipsum equalem esse deo: & principium/quod soli deo ma Ioh. x. f.
xime est proprium: dixitq;: Si verbis meis non vultis credere
credatis operibus. Ante autē demonstratum est in tertio capi
tulo: q; impossibile est q; saraceni dicunt corruptū esse euan=
gelium: & q; euāgelium quod est apud nos/& vetus testamē
tum debent suscipere: Sed & ipse Mahometus in capitulo Ela
caph/querit demonstrari ei auctoritatē libri qui scriptus est
ante Alcoranum: Post hec dicit de christo: q; ipse neq; crucifi=
xus est/neq; mortuus: sed deus in fine mundi faciet hunc mo=
ri & alia infinita mendacia/quorum contraria in euangelijs &
alijs scripturis continētur: que longum esset enarrare. De deo
autem simpliciter asserit: q; nullo modo possibile est eum ha=
bere filium: quoniam uxorem non habet: & hoc continue re= Decimum
petit dicens pro alia quadam forti argumentatione. Hec autē mendaciū
argumentatio similis est/sicut si quis dicat: deum non esse sub de deo.
stantiā/quoniā non habet accidens vel non viuere/ quoniam
non comedit vel respirat: fatua est talis phantasia/ & hominis
carentis intellectu & ratiōe. Christiani enim nō tanq; ex mulie
re dant filium deo: sed sicut ex igne caliditatem/ex sole autem Quō filī=
splendorem/ & verbum ab eo qui loquitur quæ omnia ve= us ex pa=
re dicunt gigni: & si non ex muliere: filius enim dei splendor tre.
est: & verbum sempiterni patris coeternū & cōsubstantiale/
& in eadem equalitate: Sicut autem caliditas & splendor non Heb. i. a.
separant ab igne: ignis tamen aliquādo a splendore nobiscū Aptissima
sine caliditate cōmunicat: sicut in luce lampadis: aliquādo aūt argumen=
caliditas absq; splendore est: sicut in accenso ferro: Sic & fili= tatio a sili.
us dei potuit icarnari: & absq; q; incarnatus esset pater vel spi
ritussanctus: & si indiuisibilia sunt opera trinitatis: Sic rursus
filius dei/& verbum dei patris potuit insensibili libro scribi/
ut ab hominibus legeretur: & sensibiliter opera eius viderent
& esse carni vnitus. Et liber quidem scriptus/potuit interrum
pi: verbum autem domini manet in eternum. Sicut & regis
mandatum; qui mittit verbum eius in libro ad terram que sub ps. cxviij.
m.

eo est: ipsum autem verbum nunq̃ conburi potest: liber autẽ comburi potest. Dicunt igitur christiani/ christum cum sit verbum dei/ filium esse dei. Hoc idem & Mahometus de eo dixit &si neq; sciebat/ neq; intelligebat. Dicit enĩ in Alcorano in capitulo Elnesa: quod interpretatur/ mulieres: q̃ christus Iesus filius Marię/ verbum est dei: & spiritus est dei. Quare igitur non dixit Mahometus: q̃ impossibile est deum habere verbum vel spiritum/ quoniam uxorem non habet? Querendum igitur a Saracenis: ut querant ipsi a Mahometo/ quando dicit christum verbum esse dei & spiritum ex deo: utrum de spiritu vel uerbo dicit de accidentali quod proferẽ: vel de essentiali id est creato: Sic non solum verbum & spiritus dei est a deo/ sed & verba & spiritus aliorum prophetarum & aliorum hominum beatorum: Et scd'm hoc non magna quedam laus est hęc de christo: quem Mahometus proprie & supra omnes homines vult constituere. Sed neq; propter talem rationem & talẽ spiritum pluraliter deus de seipso loquitur: sicut inducuntur in toto Alcorano. Si autem dicit de increato & essentiali verbo dei & spiritu: sic utiq; nobiscum sentiunt tam de incarnatione/ q̃ de mysterio trinitatis: Item dicit Mahometus de deo in capitulo Elminim: q̃ si deus haberet filiũ: in periculo iam totus mũdus esset: Esset enĩ schisma inter eos. Hęc autẽ suppositio valde falsa est Supponit enĩ/ nõ possibile esse deũ habere filiũ nisi iniquũ & audacẽ & inobedientẽ. Nos aũt dicimus: q̃ filius dei est verbum dei/ & scientia patris/ per quã oĩa operat Verbum autem comprehensum in mente/ & artificis scientia nunq̃ in homine separatur a concipiente intellectu. Nisi alicubi blasphemans Mahometus dicat: dissentire ad seipsum deũ & contraria dicere suiipsius intellectui & cogitationi. Itẽ Mahometus dicit in capitulo Eleçat: q̃ deus & angeli eius orant p Mahometo & saracenis. Quod quidẽ est angelorum/ est omittendum: Deus autem quando pro eis orat? Quem orat? Angelos/ vel hoĩes vel seipsum? Sed hoc est mendaciũ: orat seipsum: & maxime scd'm Mahometum/ qui verbi incarnationẽ negat: & neq; personarum discretionem ponit in diuinis. Posnit autem & alia mendacia quędam & impossibilia: sicut in capitulo Elasiar dicitur quasi ex persona dei: Si hoc miseri-

Aliud ar.

Aliud mẽ dacium de deo.

Aliud mẽ dacium de deo.

Alia mendacia ex alcorano.

mus Alcoranum ſuper unum montem: videres iam eum uti⸗
q; ſciſſum a reuerentia & timore dei. Et ſicut in capitulo Elca⸗
minar: quod interpretat̃ /luna/ dicit: q; luna contrita eſt: & mul
ta alia quę longum eſſet enarrare. Vnde poteſt omnibus ſapi⸗
entibus manifeſtum eſſe: legem illam non eſſe a deo / quę tot
& ſic manifeſta continet mendacia. Inueniuntur autem poſt
hęc & alia quędam abſona/ quæ tanq; firma ſaraceni affirmãt
tranſlata ex Alcorano in modum expoſitionis: continentur
autem palam in libro Mahometi de expoſitionibus: ex qui⸗
bus cum multa ſint/ pauca hic cõmemorabo. Vnum eſt quod
dicit: q; creatum fuit cœlum ex fumo: fumus autem ex exha⸗
latione maris: mare autem ex quodam monte/ qui Caph ap⸗
pellatur: & is circũit totum orbem terrarum & ſuſtinet cœ⸗
lum. Dicit q; ſolem & lunam ęqualis lucis & virtutis fuiſſe:
& nullam diſcretionem eſſe inter noctẽ & diem. Aliquando
autem accidit: q; dum volaret Gabriel/ ala eius lunam tetige⸗
rit: quæ & ſicut nunc videmus / obſcurata eſt. Item dicit &
ſuem agreſtem ex ſtercore elephantis natum eſſe: murem
autem ex ſtercore porci: cattam autem ex fronte leonis. Hoc
autem iſto modo ex ponitur. Cum enim Noe eſſet in arca
cum filiis & animalibus/ quando ad latinam/ ſeceſſerunt / in⸗
clinata eſt arca: & maxime quando Elephas aderat: Et pro⸗
pterea: quod valde timuit/ conſuluit Noe deum. Qui dixit:
Recede/ & adora podicem eius ad foramen ex quo proue⸗
nit ſtercus. Quo facto ſimul exiuit ſtercus / & cum eo porcus
valde magnus: cuius roſtro ſtercora ſicut conſueuit: effoden
te: mus natus eſt: & incępit rodere tabulas arcę: Et tunc ma⸗
xime timuerunt. Et interrogans Noe dominum / percuſſit leo
nem in fronte: Et exiuit muſtela per nares eius. Et hanc di⸗
cunt eſſe cauſam/ propter quam carnes porci non licitas eſſe
dicunt: Dicit autem rurſus in eodem capitulo: q; deus in fi⸗
ne mundi interimet omnem creaturam / & angelos / & arch⸗
angelos: & nihil relinquet viuens pręter deum & mortẽ quę
eſt angelus quidã/ qui dicitur Adriel. Tunc mandabit domi⸗
nus Adrieli ut interimat ſeipſũ. Quo facto/ clamabit dñs voce
magna/ & dicet: vbi ſũt ſatrapę mũdi & p̃ncipes: Et poſt hęc re

Alia mẽ⸗
dacia ex al
corano ex
cerpta cõ⸗
mentariis.
Fabula de
creatõe ce
li / fumi &
maris.
Fabula de
ſole & lu⸗
na.
Alia fabu⸗
la.

Alia fabu⸗
la.

Cauta obuiatio saracenorũ & falsa.

surgent omnia. Ipsecꝫ rursus Mahometus fecit librum: in quo scripsit duodecim milia verborũ mirabilium. Mirantibus autem & quęrentibus quibusdã si omnia illa vera sunt: Respondit sola tria milia veritatem habere: alia autẽ falsa esse. Quando igitur in prędicto libro falsum quoddam deprehenditur: dicunt saraceni/ & hoc Mahometum dixisse: non omnia esse vera: & hoc ex illis esse: reliquum autem totum in suo robore permanere. Credo etiam idem facere saracenos in Alcorano: Etsi enim multa mendacia deprehenduntur in eo: tamen propter quędam quæ in ipso continentur vera/ sicut dei verbum in precio habetur apud eos. Dictum est autem nobis superius ꝙ sicut dicit Augustinus: Si unum solum verbum falsum in euangelio inueniretur: iustum esset/ ꝙ totum euangelium friuolum & vanum existimaretẽ & fabulosum. Ego aũt firmiter sensi: ꝙ Saracenorũ maxime sapientes/ & qui litterarum peritiam habent/ verbis Alcorani nullam adhibent fidem: sed fictionem doctrinę eius auertunt: Signum autem huius: ꝙ cũ alijs sapientibus hi publice disputare recusant: sicut ego per experientiam ipsam cognoui: Et ipsum Alcoranum in medium afferri nolunt vehementissime enim tristantur cum ab alijs legitur: & nequaꝫ volunt in alias linguas ipsum transferri. Scimus autem/ ꝙ purum aurum/ necꝫ aquam timet/ necꝫ ignem/ necꝫ indicem: Et propter hoc christiani veritati dei confidentes: quæ fortissima est/ & manet in ęternũ/ libẽter de euangelio cum alijs nationibus disputant: & gaudent cum alijs nationibus disputare: & gaudent cum ab alijs nationibus legi deſiderantꝫ ipsum oĩbus publicari: & in alias linguas transferri: & non litteris solum sed etiam scripturis publicis christi passionem ostendunt: quid ab alijs gentibus ludibriũ & ignominia videtur.

Rñsio & cõfutatõ obuiationis.

Cõclusio.

ps. cxvi. a

Q violenta sit lex Saracenorũ: Capl'm decimũ.

Ecimo debemus considerare: ꝙ alcoranum non est lex dei: violẽta enim est. Et ut breuiter dicam: lex hęc proprie dici potest lex cędis & mortis: non solum ꝙ ad ęternã mortẽ nos mittitt sed ꝙ corporali cęde hoies cogit credere his quæ ab eoipso dicuntur: Et in ipso Alcorano in capitl'o Emparaca: quod interpretat'/ vacca/ dicitur: ꝙ in lege

d

dei nõ est compulsio: & ꝙ iam definitũ est ęquum ab iniquo. Quæ enim est maior compulsio/ ꝙ cędes. Lex igitur quæ per hanc homines compellit/non est lex dei. Ipsi autem Saraceni vocant eã denominatiue Elesalẽ: quod interpretaẽ: lex salutis dei quæ pprie debet dici (sicut dictũ est) lex cędis & mortis. Et hęc via commoda fuit tali legi & legislatori: ut timore mortis corporalis/cõsentiant legi mortis ęternę: sicut econuerso christiani corporalẽ mortem cõtemnentes/vitam ęternam consequunẽ. Vt vidit igitur Mahometus/ potius autem alumnus eius diabolus/legem hãc a diuina lege omnino differre: & ab ea quæ in veteri & nouo testamento: & ad seipsam dissentire & absq; omni ratione & miraculo/manifesta mendacia continere: & cum existimaret multos propter hęc fore/ qui ei cõtra dicerent: dedit ipsi Mahometo instrumentũ propriũ/id est ensem ad interimendum: & ipse dedit mandatum in lege: ut interimerenẽ quicũq; huic legi ad uersarenẽ/ & non crederent: Et propter hoc non in uno capitulo solum dicit̃: sed per totum libru m/sicut mandatũ quoddam uniuersale: interimite: interimite. Hęc via manifeste cõtraria est christo: qui mandat & inimicos amare/& pro psequentibus orare: & eis qui nos offendunt/benefacere. Sed Mahometus Antichristi pręcursor existens/ viam preparauit in mundo filio perditionis. Quæ via quãtum est irrationabilis/ manifestum fuit in octauo capitlo. Etenim sicut dicit Augustinus: Cęterum potest homo inuitus credere: potest etiam confiteri ore qui cogit̃ credere: corde aũt credere minime cogi potest: cũ ipse dñs maxime cor ab homine quęrat: Iuxta illud: Fili prębe mihi cor tuum. Deductus aũt fuit Mahometo & auunculus eius dicẽs: Quid mihi si hoc nõ fecero fili fratris mei? Cui iam Mahometus respondit: Interimam telo auuũcule. Hic autẽ dixit: Impossibile est esse quoddam aliud. Nihil aliud/dixit: & dixit auunculus: Sequar te ad quodcunq; volueris lingua tm̃/sed non cordẽ/timore ensis. Omar autẽ filius Catempadi coactus dixit: Domine tu scis ꝙ solo timore mortis fio Saracenus. Et filius autẽ Empiascaa timore ensis factus est saracenus: Vnde misit & litteras ad Mesce: quas mulier quędam occultauit sub crinibus capitis: nuncians his q sũt in urbe aduentũ Mahometi/ut cauerẽt ipsi vim

Augustinus.

Prouer. xxiij. c. Violenda Mahometi.

d

Hans mehr anderssen

¶ Quattuor saraceno⸗rum par⸗tes seu ge⸗nera.

doctrinę illius. Notandum autẽ quattuor esse partes eorum qui retinent errorem Mahometi: Prima eorũ qui ingressi sunt saraceniſmũ per ensem/ut dictũ est: qui etiam nunc eorũ ipso rum errorẽ cognoscentes / resipiscerent utiq; /nisi eum ꝓpter ensem timerẽt. Alia particula eorũ est/ q decępti sũt a diabolo credentes vera esse mendacia. Tertia particula est eorum qui nolunt discedere ab errore maiorum suorum: sed dicunt deti⸗nere ea quæ eorum patres detinebãt: a quibus maxime discę⸗dunt/qui pro idolatria quam prius detinebant/ Mahometi se ctam tanq; minus malam sine dubio elegerunt. Quarta pars eorum/qui propter remissionẽ vitę/& mulierum multitudi⸗nem/& alia remissibilia potius in his ĩmundiciã q̃ ęternitatem futuri seculi amauerunt: & cum his concordes sunt/qui apud eos sapientiores appellant̃: & qui litterarum peritiã habent/ non credunt legẽ illorum esse verã vel bonã simpliciter: Sed vęhementia voluptatum sedat iudicium rationis: prout dicit sapiens: Sicut & multi litterarũ experti apud christianos non seruant euangelij legem & si credant veram esse & bonã/ po⸗tius imitant̃ viam Alcorani: q̃uis credant in veritate illum er rasse. Et huius rei signũ in utrisq; est: transmutant̃ enim qui⸗dam saraceni in christianos: & christiani quidam fiũt sarace⸗ni. Christianus quidem nunq̃ in morte fieret saracenus/sed in vita: saracenus autẽ in morte potius fit christianus q̃ in vita. Vterq; igitur horum potius elegit christianus mori q̃ sarace⸗nus/nisi aliquo modo prędicta vi abstrahatur. Tria sunt ma⸗nifestissima signa violentię/prędictę legis/absq; his quæ to⸗tiens ante dicta sũt. qđ quidẽ fuit: q; totiẽs dicit & mandat inte rimere. Primũ signũ est: q; Mahometus illis dixit intãtũ ꝑma⸗nere legẽ eius/inquantũ eis ꝑmaneat & in armis vis/ & tꝑalis potentia. Sed sicut dicit Chrysostomus: talis est ver itatis natu ra: ut & cũ a multis oppugnat̃/fortius inualescat: & ecõuerso mendaciũ cũ a multis adiuuat̃/in seipso debilitat̃ Veritas igit̃ nõ indiget auxilio ex temporali potentia: & maxime domini veritas/quæ manet in ęternũ. Christianorũ enĩ lex persecũtio nis tempe trecentis annis continue durante/maxime creuit/& nũmero fideliũ/& splendore miraculorũ. Signũ autẽ hoc vio lentię legis apud illos: Quando enim ad doctrinã conueniũt/

¶ Tria signa violẽtię le gis sarace norũ.

Primũ si⸗gnum.

Chryso⸗stomus.

ꝑs. cxvi. a

Secũdum signum.

Quarta.

Secunda.

Tertia.

ut legem eos ſaracenorũ magiſter doceat: & qui debet propo=
nere verbum: primum nudans enſem/nudum manu detinet/
inquantum docet vel ponit ad terrorem in quodam eminenti
loco. Chriſtiani autem docentes: non enſem/ſed crucem tol=
lunt: nõ violentię/ſed manſuetudinis ſigna oſtendentes: tanq̃
homines qui mittuntur a chriſto/ſicut oues in medio lupo=
rum. Tertiũ autem ſignum cędis & violentię/ eſt: ꝙ aſſeſſinij
a ſaracenis nutriunt/homicidę hominũ futuri: quibus ex ipſa
actione actiua & paſſiua vitam ęternam ꝓmittunt: & mittunt
eos per orbem terrarum: ut principes mũdi doloſe interimãt.
Hi autem aſſeſſini caſtra habent & arces circa Liltum mon=
tem: obediuntq; Sultano Babylonis/ qui eſt caput Saraceno=
rum: Hiq; legibus & ordine ſaraceni ſunt/& non vocantur aſ
ſeſſini a ſaracenis /ſed Hiſmaelitę: quaſi radix & tribus ſara=
cenorũ/ & primi defenſores & conſeruatores legis Mahome=
ti: Ad hoc enim prȩcipue inſtruunt̃ & nutriunt̃ /ut cędem faci
ant. Hoc ſcelus non chriſtiani ſolum/qui ſanctiſſimam legem
habent/abominant̃: ſed & Tartari: qui nullam legem ſeipſos
habere dicũt/prȩter naturalem. Ex his igit̃ apparet manifeſte Cõcluſio.
ꝙ ſaracenorũ lex/lex eſt cędis & violentię: Eſt autẽ violentũ violẽtum
cuius motus ẽ ab extra: ꝙ nullũ momentũ huius ꝙd mouet̃re ꝙd ſit.
mittit: ut dicit Ariſtoteles. Et ex hoc manifeſtũ ꝙ nõeſt ex dei.

Q2 Alcoranũ nõ eſt lex dei: inordinatũ em̃ eſt: Cap̃. xi.

Ndecimo conſiderandũ: ꝙ Alcoranũ nõ eſt lex dei
v inordinatum enim eſt: Quę enim a deo ſunt/ordina
ta ſunt: ut dicit Apoſtolus. Videmus autem hoc in Rhoma.
operibus naturæ & in ſacris ſcripturis. Firmiſſimũ enim non xiij. a.
ſolum chriſtianis/ſed etiam ipſis ſaracenis: Moyſi legẽ & pro
phetas & euangeliũ a deo eſſe: Hęc autem oĩa ordinata ſunt.
Moyſes em̃ valde ordinate incipit a mundi creatiõe: & dein=
ceps totũ pentatheucũ ꝓcurrit ſcd'm ordinẽ tꝑis & hiſtorię: & ordo teſta.
alij aũt ꝓphetę bene ordinate ꝓceſſerũt ſcd'm ordinẽ tꝑis: de veteris.
monſtrãtes qñ & quibus regibus/vel ſcd'm ordinẽ hiſtoriæ/
vel ad minus ſcd'm ordinẽ materiæ: Et euãgeliũ bene ac ordi=
natiſſime ꝓcedit/& tꝑis ordine/& hiſtorię/& materię: Incipit
quidẽ ab incarnatiõe & natiuitate xp̃i: deinceps aũt de vita & Ordo euã
doctrĩa & miracul'eis: & poſt hęc de morte & reſurrectiõe & gelij. ℓ

Ordo nul lus Alco rani.

assumptione dicit. Alcorano autem omnino nullus est ordo temporis: Neq; enī dicit quibus regibus: vel scd'm quod tempus. Neq; hist orię ordo est: Primum enim capitulū unde incępit/dicitur inscriptio/ vel aperitio libri: in quo indubitato proprie incępit ab oratione & laude dei: Et absq; medio/post breuem orationē tractatum incępit. Et est capitulū secundum de fulua boue/quā obtulit Moyses: cuius historia est ī Leuitico. Tertium autē capitulum est de domo Abraam: qui fuit pater Moysi: In quo multa de christo interserit: & dicit virginē Mariam sororē fuisse Moysi & Aaron: Et deinceps sequit quartum capitulū de mulieribus. Similiter autem & de alīs sic inordinate procedit: adeo/ꝙ nemo est qui possit reddere rationem ordinis historię & capitulorū. Et neq; materię ordo est: nūq; enim unam materiam bene ordinateq; ꝓtransit: sed deinceps ab una materia ad alteram suppositionē omnino impertinentem transfert tanq; abstractus: Sed & neq; ordinē habet argumentationū/vel alicuius demonstrationis: sed omnis doctrina ex suppositione procedit: & suppositiones quandā ꝓpositionem per/seipsam veram/ex illa aliam quandam cōcludit/ quæ nihil cōmune habet ad primā: sicut est continue quod ab eo dicitur: ꝙ deus est excelsus & bonus: & ꝙ Alcoranum lex est salutis: & deus est deus: & ꝙ nullus est alius deus ꝑter deū: & Mahometus est ꝓpheta verus. Quę autem hęc conclusio: Mahometum esse verum dei seruū: & ꝙ deus est deus? Et in capitl'o Elmaiada: quod interpretatur/mensa/dicit: Constituit nobis deus domū Elaram: id est vocatiōis: Hęc est domus mēsę: Mensis est ieiunij saraceniſmi: Et hoc est/ut sciatis: ꝙ deus omnia nouit quæ sunt in cœlo & quæ sunt in terra: & deus scit quicquid est. Sed quis est tam demens/ ut dubitet quin deus sciat omnia? Sed posito ꝙ dubitet ab aliquo: quæ est hęc consequentia: ꝙ mensa & ieiuniū mensis saraceniſmi faciat scire: ꝙ deus scit omnia? Et continue autem videt loqui tanq; somniator: & maxime circa finē libri: ubi vident ei verba deficere: Sicut in capitl'o Elcapherū: quod interpretat': hęretici: dicit de verbo ad verbum: O execrabiles: non adoro quod vos adoratis: neq; vos adoratis quod ego adoro: Ego non adoro qd' vos adoratis: neq; nō adoratis quod ego adoro. Vobis vestra

Loquitur Mahometus ut somnitor.

lex: & mihi mea lex. Sed quilibet hęreticus potest hoc dicere ut intercidat materiam quæ est de inquisitione veritatis. Et ne ꝙ reminiscor me inuenisse in toto libro unam solam argumẽ tationẽ/quæ scd'm rectam suppositionẽ & cõuenientẽ ordi= nem procedat. Nominũ autẽ ordo illic grãmatice & rhythmi ce optimus est: fere enim totus liber metricus & rhythmicus est. Vnde & valde gloriantur saraceni in sic pulchro & orna: to arabicę locutionis modo: Et ex his argumentantr̃/ verũ pro phetam fuisse Mahometũ: non enim sic ornate sciuisset loqui homo omnino idiota. Sed sicut superius visum est in quarto capitulo: non consueuit deus loqui in mundo/ vel cum prop= phetis peruersus vel rhythmos. Sic igitur manifestum: ꝙ lex hęc non est a deo/quæ nullum habet ordinẽ nisi solum rhyth= micũ & grãmaticũ qui deo non congruit.

Q̃ lex saracenorũ non est dei: iniqua ẽm est: Cap̃. xij.

Vodecimo oportet considerare: ꝙ lex hęc non est a
d deo: Deus enim est sũme bonus: optimi aũt est opti= ma facere scd'm Dionysium: ꝙ aũt lex Alcorani in= iqua est/ex ipso Alcorano manifestum est: Dicit̃ enim in capi tulo Elcaph/& in capitulo Elgem: quod interpretatur dęmo= nes: ꝙ ipsum Alcoranum placet dęmonibus: & in eodem de= lectant̃: Dęmones autẽ iniqui sunt & peruersi scd'm volunta tem/quibus pręter iniquũ aliud placet nihil. Alcoranũ igitur malũ est. Itẽ Alcoranũ causa est oĩm malorũ: sicut cędis/rapi= nę/periurij & huiusmodi: quæ non solum permittit Alcora= num/sed etiam mandat: sicut supius manifestum fuit: & maxi me cędes. Non sufficiens autem excusatio est: mãdare infide= les interim/sed necꝫ fideles. Dicit enim indubitatio/ ꝙ fidelis non debet interimere fidelem: ipsos autem infideles mandat interimere/nisi tributa soluant. Tributum igitur soluere suffi ciens causa est interimendi/vel non? Quare non inquantũ in= fideles sunt est tale? Item sicut in pluribus locis Alcorani dicit̃ Nullum est maius malum/ꝙ deo mendacium iniungere: Al= coranum autẽ multa & alia mendacia iniũgit/prętꝫ quæ di cta sunt supius in nono capitlo. De mendacijs quæ in hoc cõ= tinent̃/omnia in deum reflectit. Possumus autem & alia plura ostendere In capitlo eĩm Elemphaal; quod interpretat̃/ lucra:

Aliud ar= gumentũ.

Mendaci= um ex Al= corano.

dicit/q̄ sunt quędam dei & apostoli lucra: & dent deo quintã partem ex quibus lucrãtur. Sed nunquid deus est sic iniquus/ ut permittat rapinã: ut illinc quintã capiat partẽ: vel sic paup deus: ut non habeat unde nutriat pauperes eius & viduas & orphanos & peregrinos: de quibus illic loquitur: nisi p̄mittat rapinam? Quare ut illinc lucret/ certe iam facit Mahometus deum consortẽ sibi in malo/qui non potest habere cõsortẽ in
2 bono. Item & si aliqñ Alcoranũ phibeat rapinã & periuriũ & alia quædã mala: tamẽ hęc phibitio p̄missio quędã potius est
Aliud ar. Dicit enim: Ne faciatis mala: nõ enim placẽt deo. Sed autẽ feceris ipse est misericors & miserator: & facile vobis parcet. De rapina aũt nihil unq̄ mandauit ut restituat: neq̄ talẽ ipsi cõsuetudinẽ habẽt: sed sufficit in fine saracenũ dicere: nõ est deus prę ter deũ: & Mahometus est aplus dei: sicut supius manifestum fuit in quĩto capitlo De piurio aũt palã dicit in capitulo Elmin qđ interpretat mẽsa: Nõ imputabit vobis deus fraudationẽ iuramẽti/ sed inuocationẽ eius/ Quasi dicat: Periuriũ nõ obligat ad culpam/ sed ad pœnã: Et postea subdit: Pro trãsgressiõe
3 aũt eius/ sufficit decem pauperũ educatio: vel totidẽ indumẽtum: vel unius captiui redemptio: Qui autẽ hęc nõ potest facere: ter ieiunabit. Ex istis equidẽ sequunt omnia mala: Non enim timẽt rapere vel decipere/ vel peierare/ nec fidẽ seruare: cũ xp̄iano p̄cipiat fidem seruare oportere etiã inimicis & infidelibus. Habent tñ quoddã indubitato genus iuramenti saracenĩ/ quod nõ de facili transgrederent: de quo post hęc speculabimur. Mahometus autem palam dicit in capitlo Elmetaare: qđ interpretat/ nẽcatio: q̄ deus dispensauerat ei/ ut nõ seruaret quod licite iurauerat: non amplius videlicet ad iacobitissam quandã accederet/ quę Maria appellabat: & sic peieraũit: cuius remissiõis testes sunt/ ut dicit: Mihael & gabriel; Iniqua
4 igit est lex illa/ quã sequunt oĩa mala. Est aũt iniqua p̄pterea q̄ tot & sic magna mala & mendacia deo iniungit. Et pręter prędicta etiã alia multa iniungit mendacia & fatua: Dicit enim/ q̄ deus se excusat ex eo: q̄ misit apostolũ Mahometũ hoiem/ & nõ angelũ: & ait/ q̄ deus dixit/ q̄ misisset angelus/ sed ipi nõ potuissent mundũ cũ securitate p̄transire. Sed nunq̄d Mahometus securius p̄ mundũ q̄ angeli accedebat? q̄ si angelos in-

Mahometus piurus

Mendaciũ aliud fatuum.

telligit bonos & pacificos hoīes: adhuc non eſt dubiū/ q̄ boni & pacifici hoīes ſecurius mundū ꝓtranſeūt q̄ mali: Inducitq̄ deum cōtinue loquentē & dicentem: q̄ nō ludi gratia creauit mundū. Sed quis eſt tam demens: ut exiſtimet de mundo/ q̄ tanq̄ ludens fecit mundū? Item Mahometus ſaracenus homo exiſtens/ & cōtinuę intemperantię deditus/in Capitło Elinir elaçap/inducit deū dicentē. Ne ingrediamini domū alicuius niſi inuitati & vocati: & niſi perſtrepant de foris. Et addit tāq̄ ex perſona dei: Et poſtq̄ ingreſſi fueritis & comederitis/exite & neſtetis ad loquendū cum ianitoribus: quia moleſtū eſt ꝓphetę/ & verecundū eſt dicere. Sed deus non verecundat̄ dicere veritatē. Breuiter autē/quicquid volebat facere/vel q̄ fieret id totum deo iniungebat: idq̄ mādabat q̄ ita fieret. Et ex hoc ſubſecuta ſunt omnia mala/quaſi ex auctoritate legis: ideſt/ interimere/rapare/mœchari: cū uxore Zeith inceſtū cōmittere: cū Maria iacobitiſſa peierare/ & non ſeruare fidem in promiſſis. Iniqua igit̄ lex hęc/quæ placet quidē diabolo: & quæ ad multa mala nos inducit. Non igit̄ a deo eſt qui ſume bonuſ & a quo bonū ſolum ꝓcedit/malum autē nihil.

5 Aliud argumentū.

6 Cōcluſio

De Alcorani inſtitutione: & quis fuerit legis huius opifex & inuentor: Capt̄m. xiij.

Voniā igitur demonſtratū eſt: q̄ Alcoranū/ ſaracenorum videlicet lex non eſt a deo: ſequit̄ quęrere de diſcipulis Mahometi: & de conſtitutiōe prędicti Alcorani. Oportet igitur ſcire: q̄ firmiſſime credit̄ a ſapiētibus illorum/ & efficacibus rationibus oſtendit̄: primū Alcorani auctorē non hoīem fuiſſe/ſed diabolū: qui propria inuidia & diuina ꝑmiſſiōe/ ꝓpter peccata populi/pręualuit inchoare ſolēniter & efficaciter ꝓfidiam antichriſti. Videns igit̄ diabolus fidem chriſti in orientalibus partibus maxime creſcere/ & idolatriā deficere: ſuperato iam Choſroe Perſarū rege & Medorū idolatra/per chriſtianiſſimū Heracliū imperatorē: qui excelſam turrim diruit: quā ipſe Choſroes ędificauerat ex auro & argento & lapidibus p̄cioſis/ ꝓpter idolatriā: Et q̄ crux Chriſti iam tñ erat ꝑ Heracliū exaltata/ & amplius exaltanda: Et cū nō poſſet diabolus amplius multitudinē deorū defēdere: nec oīno Moyſi legem & xp̄i euangeliū negare: quia iam per totū

Diabolus auctor Alcorani.

mundū diuulgatū erat: excogitauit figmento legis cuiusdam quasi medię inter nouū & vetus testamentū/mundū decipere. Et ut hoc ad effectū deduceret: assumpsit hominē quendā diabolū/nomine Mahometū: religione idolatrā: fortuna pauperem: mente supbum: maleficijs celebrē. Et quidē libentius assūpsisset diabolus hoiem bonę famæ: si hoc ei pmissū esset sicuti & libentius temptasset hominē per aliud animal/in quo amplius ipsius maleficia celarent/q̄ per serpentē. Sed nō permisit diuina sapientia/nisi ut tale animal assumeret: & per talem hominē mundū inuaderet: ut ipse mūdus facile posset cōsiderare/qualis lex illa esset quæ per talem legislatorē data est

Mahometi cōditio.

Superato igit Chosroe a prędicto Heraclio: & translata sancta cruce in Hierusalē cū triūpho/sexcentesimo vicesimo anno ab incarnatione dñi: decimo quinto autē imperij Heraclij apparuit quidā Mahometus arabs: qui primū diues factus p quandā viduam/quā in uxorē duxit: Et post hęc princeps latronū factus: in tantam prupit superbiā/ut & rex Arabū fieri voluerit. Sed quia ipsi non susceperunt eū: quia de genere & opinione vilis erat: finxit se esse prophetam. Et cum comitiali morbo laboraret: ne firmiter quis eo detētus esse crederet/cōtinue cadēs: dicebat angelū cum eo colloqui. Dabat autē post hęc responsiones quasdā: quas/ut dixit: audiebat quasi p modum campanę circūsonantis auribus eius. Et quia idiota erat & illitteratus: dedit ei diabolus socios proprios & quosdā hereticos/& iudęos & christianos similiter hęreticos/Adhęsit em ei quidā iacobita/noīe Baira: & durauit cū Mahometo usq; ad mortem. Ferturq;/q̄ mahometus postea/nihil fecit. Sed & iudęi quidā: Phinees videlicet & Audia: noīe Salon/post hęc autem Audala dictus: & Selem: Qui etiam facti sunt saraceni Et quidam Nestoriani: qui maxime cū saracenis conueniunt dicētes: q̄ deus nō est natus de beata virgine/sed homo Iesus christus. Et tūc composuit Mahometus quędā in modū legis per socios: assumens quędā quidē a veteri/quędā autem a nouo testamēto. Non tamē tunc populus habebat Alcoranum. Dicitur tñ in eorum historijs: q̄ Mahometus dicit: Descendit ad me Alcoranū in septem viris: & quicquid est satis/sufficit. Dicunt autē hos fuisse; Naphe & Eon/Omar/Omra/Eleesar;

Translatō crucis xp̄i in hierl'm.

Mahometi status.

Qui primū adhęserunt Mahometo.

Nestoriani q̄d sentiant.

Asir filiũ Cethir: & filiũ Amer. ~~Diximus igiť eis: quãdo lege-~~
~~runt hoc coram Mahometo: Et omnes dixerũt/ q̃ non:~~ sed co-
~~ram senioribus: et sic usq; ad Mahometũ.~~ Firmum autem est:
q̃ hi nõ conuenerũt cũ senioribus prioribus in littera quã nũc
tenent. Quod probatur ex eo: q̃ littera primę partis cõtrariã
est parti secundę. A tempore enim Mahometi nullus peritus
fuit Alcorani/nisi Audala filius Mesetud & Zeith filius Tam
peth: & Ocanan filius ophyn & filius Oenpe filius Tap. De
Alete autẽ filio Abitalem: quidam dicunt scire partem/ quidã
autẽ non. Quilibet autẽ horũ composuit Alcoranũ aliorũ Al
corano dissimillimũ. Pugnauerũt autẽ & inter se usq; ad mor
tem/non suscipientes quæ erant aliorum. Post mortẽ dissen-
sit populus in Alcorano usq; ad tẽpus Mermpan filij Elecen:
qui composuit eis hoc Alcoranũ quod nũc habent. Cõbussit.
autẽ & alia alcorana. Et tunc etiam ciuitatũ prefecti septem cõ
tradicebant sibi in grãmatica & ppriis idiomatibus. Inueni-
mus autem in eorũ historijs/q̃ repudij capl'm excedebat capi-
tulũ bouis: quod primũ in ducẽtis triginta sententijs fuit: nũc
autẽ totũ cõstitutũ est in duodecim. Dicunt autẽ alij: q̃ & ca-
pitulũ bouis aliquãdo mille sententias continebat: hodie tamẽ
octogintaseptem. Referũt etiam & de quodã potenti/ noie El
gas: q̃ abstulerit ab Alcorano octogintaquinq; sententias: &
addidit alias totidem alterius sensus. Quomõ igiť est verum
quod dicunt de Alcorano: q̃ deus dicit/ ~~Nos descendere feci-~~
mus monitionẽ: & nos eam seruabimus? Narrant etiã quędã
historię: q̃ Mahometus veneno mortuus est: nec habuit po-
pulus Alcoranũ. Cũ autẽ Empeumpecer susciperet principa-
tũ: pręcępit ut quilibet colligeret quæ posset: & hoc quid est
prę manibus Alcoranũ composuit: reliqua autẽ cõbussit. Sed
in capitl'o Elamram de Alcorano dicit': q̃ nullus pręter deum
cognouit huius expositionẽ: & qui profunditatẽ sapiẽtię ha-
bent/dicunt Credimus ei: totũ enim est a nostro deo. Et vere
in hoc libro multa sunt sic dispersa/sic inordinata: sicut etiam
supius manifestum est: ut nullam sententiã dicãt: dementiam
potius & mẽdacia cooperiant. Factũ fuit/q̃ conuenerũt hoc
esse Alcoranũ/ quod nũc in manibus habent: & dicunt deum
Mahometo reuelauisse/& scripsisse ex ore dei; Elphocaa autẽ/

Contrarie tas ĩ Alco- rano. 1

Alteratio Alcorani. 2

cõfutatio.

Obitus Maho- meti.

Cõfutatio

Sectarũ diuersitas.

id est/magni doctores & expositores nunq̃ conuenerunt in expositione eius: neq; in ęternum conuenient. Et sic non solum orientales ad occidentales/ sed orientales inter se: & occidentales inter se/ & in eisdem scholis diuersę sunt sectę: & tantum diuersę/ ut una condemnet aliam. Quidam enim sequuntur Mahometum: & sunt plures: Quidam autem Hali: & sunt pauciores/ & minus mali: & dicũt Mahometũ tyrannica potentia sibiipse vsurpauisse quod fuit Hali. Insurrexerũt aũt cõtra utroscq; quidã philosophię experti: & incipientes legere in libris Aristotelis & Platonis/ relinquebant oẽs saracenorum sectas/ & ipsum Alcoranũ. Quod intelligens ex Babylone quidam nomine Calyphas/ ędificauit apud academiam & stanęriam scholam: quæ charissimę sunt: & transmutauit lectionem in Alcoranum: Et ordinauit: q̃ quicunq; ex prouincijs veniunt Babylona/ ut Alcoranum discant: & habeant habitationes & expensas necessarias a publico: Et decreuit: q̃ saraceni qui Alcorano vacant: nullo modo philosophię operam nauent: propter hoc neq; bonos saracenos esse existimant: qui philosophię operam dant: propterea q̃ huiusmodi Alcoranum vilipendunt/ propter causas superius dictas in octauo & nono capitulo.

Cõstitutio Calyphę.

De fictione improbatissimę visionis: Capitulũ decimũquartum.

Vartodecimo oportet speculari: q̃ fictam visionem Mahometus composuit: quæ est expositio cuiusdam Alcorani. Dicit enim in capitulo filiorum Israel. Laus ei qui fecit transire seruum eius in una noctę ex oratorio Elaram quod est: domus Mecce: usq; ad longissimum oratorium: quod est domus sancta Hierusalem: quam benedicimus: & reliqua. Expositio autem sententię huius est: q̃ Mahometus una dierũ psallebat matutinam eius horam: quam cum perfecisset: dixit hominibus: O vos homines: considerate: Heri postq̃ ego discessi a vobis: venit ad me Gabriel post ultimam vespertinam psalmodiam & dixit mihi: O Mahomete/ mandat tibi deus ut visites eũ. Cui

q

Fabula de Mahometo.

dixi: Et ubi visitabo eũ: Et dixit gabriel. In loco ubi est. Et ad duxit mihi iumentũ maius quidē asino: minus autem mulo: & nomen eius Elmparac: & dixit mihi: Ascendere hoc: & eq̃ ta usq; ad domũ sanctã. Cumq; curarē ascendere: aufugit iumentũ: Dixitq; ei: Sta firmiter: Mahometus ẽ est qui vult te ascendere. Et respondit iumentum: Numquid pro eo missum sum: Respondit Gabriel: vtiq;. Et dixit iumentum: Non permittam eum ascenderre: nisi prius rogauerit deum pro me. Ego autem intercessi pro iumento apud deum meum: ascendiq; ipsum: & ambulabat me insidente tenui gressu: Collocabatq; ungulam pedis in oriçonte, visus sui: Et sic veni in domum sanctam in minori spacio q̃ quantum oculi ictus perfici posset. Erat autem Gabriel mecum: & duxit me ad rupem in domo sancta Hierusalem: & dixit mihi Gabriel: Descende: quoniam ab hac petra ascendes in cœlum. Et descendi. Et gabriel ad rupem iumentum Elmparac cum cingulo ligauit: & portauit me in humeris suis usq; ad cœlum. Cumq; venissemus ad cœlum: pulsauit ianuam Gabriel: dictumq; fuit ei: Quis es: Respondit: Ego sum gabriel. Dictumq; fuit rursus ei: Et quis est tecum: Respondit Mahometus. Dixit autem ianitor: Nunquid pro eo missus fuisti: Et dixit Gabriel Etiam Et aperuit nobis ianuam. Et vidi gentes angelorum: & bisflectens pro eis genua/effudi orationem. Et post hęc cepit me Gabriel: & duxit me ad secundum cœlum. Erat autem spacium horum duorum cœlorum iter quingentorum annorum. Et q̃ primum pulsauit ianuam/respõsio facta est ei scd'm omnia similis: usq; ad septimum cœlum. In quo septimo cœlo describit se vidisse populum angelorum. Prolixitas uniuscuiusq; angeli multo milies mundo maior erat: quorum quisq; habebat septingenta milia capitum: & in quolibet capite septingenta milia ora: & in quolibet ore mille septingentas linguas: laudantes deum septingentis milibus idiomatibus. Et aspexit unum angelorũ flentem: Et quęsiuit causam fletus eius. Et respondit se peccatum esse. Ipse autem orauit pro eo. Sicq; inquit / Gabriel commendauit me alteri angelo: & ille alio: & sic deinceps/ quousq; steti corã deo & tribunali eius

Et tetigit me deus manu eius inter humeros: usq; adeo / ut ad medullam spinę dorsi mei frigiditas manus eius pertranstiret Et dixit mihi deus: Impositui tibi & plębi tuę orationes. Cũq; descendissem ad quartum cœlum / consuluit mihi Moyses: ut reuerterer ad leuandum populũ / qui tot oratiões ferre non poterat. Et primo reditu obtinui remissionẽ a decem usq; ad q̃rtam: & a quarto reditu usq; ad septimũ: Et in fine tantũ in minus venit numerus orationũ / ut paucę remanerent. Cũq; diceret Moyses: nec hoc poterũt ferre homines: Ego prębõfusiõe verecundatus / q̃ totiens ascenderim: nolui plus ascẽdere: sed rediens ad Elmparac / equitaui descendens in domum Mecce: Horũ aũt omniũ tempus minus fuit q̃ decima pars noctis. Visionis aũt huius plus est quod dimisimus q̃ quod narrauimus Cũq; narrasset Mahometus uniuersis gentibus / mille homines a lege recesserunt. Dicentibus autẽ illis ei: Ascende de die in cœlum: ut nos aspiciamus & videamus obuiantes tibi angelos: Non recognouit suũ ipsius mendaciũ / sed dixit: Laus deo meo: Numquid aliud quoddam sum ego q̃ unus hominum & apostolus. Sic in capitło ꝓphetarũ narrat de his qui querebãt ab eo fieri miracula: sicq; dixerunt Mahometo: Audiuisti insomnia blasphemias congregasti: vel forte poetice loqueris: Veni ad nos ad minus in uno miraculo / quo modo missi sunt & priores. Respondit: Subuertimus dixit deus vrbes coram nõ credentibus: nunquid hi credent? & quõ expectant ab eo miracula? Et respondit eis: qm̃ qui prębesserũt vos / non crediderũt miraculis: & neq; vos etiam miraculis crederetis / nisi p ensem. Audite igit̃ Mahometani: si Alcoranũ verum existimatis: ipse enim Mahometus est / qui affirmat nullum miraculum se fecisse. Longe autẽ plures fuerunt quos ensis consumpsit / q̃ qui gratis eum secuti sunt: sicut supius demonstratum est. Hęc sola fictio visionis prędictę / debet sufficere ad confutandum quicquid dixit & fecit mahometus. Sicut em̃ sępenumero antedictum est: Sic permisit eum spiritussanctus mentiri: ut quilibet homo facile figmentum cognosceret. Nunc quidem dicit de seipso inaudita miracula: aliquando autem dicit se nullum miraculum fecisse: & aliquando dicit: ꝙ est solum nuncius & homo: aliquando vero ꝙ / & plus est q̃:

Obiectio saracenorum.

Solutio vana Mahometi.

Cõclusio.

q̃ disparĩ dictis sibi ipsi Mahometus.

angelus & ſupra angelos. Et quare indiguit aſino vel iumen=
to a Mecca vſq; ad Hieruſalem/qui ex Hieruſalem uſq; ad ul=
timum cœlum aſcendit abſq; aſino? quomõ potuit tot ſplen=
dores angelorum in cœlo ſuſtinere: qui dicebat/q; quando ap
parebat ſibi unus angelus/ſemper in terrã concidebat: & ſpu=
mãs agitabatur: & incuruabant & contrahebantur manus &
pedes eius? Et neq; in prędicta viſione ponit ſe raptum: ſed di
cit q; aſcendit cum corpore ſimul & anima: cuius ſignum eſt:
quia dicit q; deus manu ſua tetigit eum inter humeros: & ſen=
ſit frigiditatem uſq; ad medullam ſpinę dorſi. Vnde deum &
angelos ſupponit poſitionem habere ſpacio corpora i.

De quibuſdã ſex quęſitis in Alcorano cõmunibus
& de xpi ad Mahometũ excellẽtia: Cap. xv.

Onſequenter mouendę ſunt dubitationes quędam
c & quęſtiões in Alcorano: de quibus cum nõ poſſint
rationẽ reddere ſaraceni: nõ ſolum vocabuntur ſim
pliciter/ſed etiam cogentur demonſtrationibus coacti in con=
uiuiũ veritatis introire. Prima quęſtio eſt: quid vult Alcoranũ
dicere: quando totiens inducit deũ pluraliter de ſeipſo loquẽ=
tem? Dicit enim in Elimpacerã ex perſona dei: Diximus ange
lis adorare Adam: & reliqua, Et poſt hęc per totum dicit uſq;
ad finem libri/aliquãdo pluraliter de deo loquens/ aliquando
autẽ ſingulariter: firmiſſimũ enim eſt omnibus chriſtianis &
iudęis & ſaracenis qui ratione utunt: unum eſſe deum & ſolũ
& ſimplicem: & non poſſe habere conſortem quendam. Qua
re igit pluraliter loquitur de eoipſo? Et non poſſunt dicere: q;
deus loquitur de ſeipo & de angelis: Dicit enim ibi: Diximus
angelis. Eſt igitur locutio hęc dei non angelorũ/ſed ad ange=
los. Item in capitlo Sad: dicit: q; omnes adorauerunt Adam/
pręter diabolum. Omnibus igitur angelis dixit deus: Adora=
te Adam. Item in multis. Alcorani locis inducunt tales quę=
dam locutiones pluraliter de deo/in talibus actionibus in qui
bus angeli nequaq; cũ deo cõmunicant: ſicut in creatiõe mun
di/& iuſtificatione impij. Dicitur enim in pluribus locis Alco
rani: Nos dicit creauimuſ cœlum & terram/& quæ ſũt in me=
dio: et non incaſſum iudicauimus hominem: & nos miſimus
filiũ Marię: & dedimus ei ſpiritũſanctũ & euangeliũ/& mira=

Queſtio prima de locutiõe in pl'i i di uinitate.

Aliud ar.

Aliud ar.

cusa & talia quedam in quibus angeli nequaq̃ possunt cõmu
nicare cum deo: Angeli enim creati sunt a deo: sed non simul
creant cum deo cœlum & terram/& quę sunt in medio. Et nõ
possunt dicere Saraceni/q̃ pluralis illa vox est dei/& cuiusdã
alterius intellectus qui excedit creatum: per quem fecit omia
deus: Constat enim q̃ quicquid est pręter deum/creatura est
& a deo creatũ: & nulla creatura potest esse simul creatrix cũ
Aliud ar. deo. Item non possibile est dicere: q̃ deus pluraliter loquit̃ p̃
pter diuersas quæ in eo sunt qualitates: sicut est potentia/sapi
entia/iusticia: & talia quæ Arabes vocant Saphat: Hęc enim
non accidentia sunt in deo: neq̃ differentię: sed sunt in ipsa di
uina essentia. Vnde in deo nullam cõpositionem nec pluralí
tatem faciũt: ut per illa deus de seipso pluraliter loquat̃. Quin
imo nec homo/nec angelus propter eorum differentiam/põt
de seip̃o pluraliter loqui: & si hęc in homine & angelo acciden
tia sunt/& quandam in his compositionem faciunt. Et vere ta
lis locutionis modus/deum videlicet unũ existentẽ/pluraliter
de seip̃o loqui/semel a Moysi inuenit̃ in Genesi illatus: In for
matione enim hominis/locutus est deus dicẽs: Faciamus ho
Geni. i. c mine m ad imaginẽ nostrã. Quod dicunt iudęi/vocem esse dei
ad angelos: Quod quidem est contrariũ diuinę scripturę: quæ
nunq̃ dicit angelũ scd'm imaginẽ hominis formatũ esse/sed
scd'm imaginẽ dei. Et hoc est quod etiam addit Moyses dein
ceps post illos sermones dicens: Et fecit deus hominem scd'm
Ibidẽ. d. imaginẽ & similitudinẽ sui ipsius: scd'm imaginẽ dei fecit eũ.
Est igitur vox illa patris ad filiũ: vel totius trinitatis ad seipsã:
Vnus enim & simplex deus essentia/trinus est in personis. Et
hoc dicere potuisset Alcoranũ simpliciter: nisi timuisset posse
esse personarum discretionem discretione scd'm essentiam.
Propter hoc dicit in capitulo Elnesan: O societas libri/ne vace
tis in lege vestra: & ne dicatis de deo pręter veritatem/q̃ chri
stus Iesus filius est Marię & Apostolus dei: & verbum dei/
quod in ea posuit per spiritumsanctum. Ecce hic nominat de
um/& verbum dei/& spiritumsanctum: sed timens: ne pro
pter hęc diuina essentia diuidatur vel multiplicet̃ vel termine
tur: subiũgit statim: Et ne dicatis tres deos: quoniã deus/deus
unus est. Ecce quantũ appropinquauit ad illud quod est ma

xime arduũ in fide: modo quodã hoc dicens Ioannis: Pater & .i. Ioh. v.
verbũ & ſpũs/& hi tres unũ ſunt. Inducit igitur in Alcorano
Mahometus: deũ pluraliter loquentẽ/ignorans cauſam. Ma=
nifeſta igit̃ huic prima quęſtio: q̃ cõmuniter credimus cũ his:
deũ eſſe unũ & ſolũ & ſimplicẽ: ipſi autẽ habent in Alcorano
deus habet & verbũ & ſpiritũ: & ſic credimus verum & unũ
& ſimplicem deum. Et proprie de ſe loquit̃ ſingulariter: pro=
pterea autẽ q̃ trinus eſt in perſonis: aliquando de ſe pluraliter
loquitur. Secunda quęſtio eſt: q̃ Alcoranũ continue meminit quęſtio ſe
ſpirituſſancti & verbo dei: Quis eſt ille ſpirituſſanctus: & cunda de
quod eſt illud verbum dei? De ſpirituſancto quidem dicit ſpũſctõ.
in capitulo Elpalceram ex perſona dei: Dedimus Ieſu filio
Mariæ ut faceret prodigia & miracula manifeſta: & perfeci=
mus eum per ſpiritũſanctũ: & hoc idem repetit per totum ca Aliud ar.
pitulum. Item dicit in capitulo Elempaide Maria: Inſpirauí=
mus in eã ex ſpũſcõ. Et in pluribus alijs locis ſimilia dicit de
ſpũſctõ. Et nõ poſſunt dicere ſaraceni creaturam quandã eſſe
ſicut angelus quidam: ſi bonus: quoniã ſingulariter de eo lo=
quitur: tanq̃ de uno ſancto: ſancti autem angeli plures ſunt: &
omnes ſunt dei. Quę igit̃ cauſa: ut de illo ſingulariter diceret/
noſtro & ſancto? Item non eſſet magna laus de chriſto: quem Aliud ar.
Alcoranum intendit ſingulariter cõmendare q̃ deus dediſſet
ei angelũ cuſtodem: Etenim deus facit angelos ſpiritus & no=
ſtros apoſtolos: ſicut dicit Alcoranum in capitlo Elmaice. Itẽ Aliud ar.
angeli non ſanctificant hoĩes: ſed deus ĩmediate: & ſolus tan
q̃ ſolus deus poteſt peccata dimittere: ſicut dicit in Alcorano.
Prędictus igit̃ ſpũs verus eſt deus: verus autẽ deus & qui de
prędicto ſpiritu loquit̃ dicens: Dedimus ei ſpm̃ſanctũ: & in
ſpirauimus ex ſpirituſancto. Qm̃ igit̃ diuina eſſẽtia una eſt &
ſimplex: non poteſt diſcerni vel diuidi: & ſibi eſt dans & datũ
dansq̃ dicit: dedimus: & datus: qui dicit̃ ſpirituſſanctus: qui
dicitur datus & inſpiratus. Inter dantem autem: & qui datur
requirit̃ ut diſtinguatur pſonaliter ſolum: non eſſentialiter:
Et ſic ſolis relationi bus diſtinguuntur. Et hęc eſt ſola diſcre=
tio quam chriſtiani in perſonis diuinis faciunt. Hanc eandem
oĩno q̃ſtionẽ quã de ſpũſctõ q̃ſiuimus poſſumus q̃rere etiã de

verbo dei. Dicitur enim in capitlo Abraam: Dixerunt angeli beatę Marię: O Maria/ deus prępoſuit te ſupra omnes mulieres. Et poſt hęc dixerunt angeli: O Maria/ nunciat tibi deus/ vel nunciat tibi verbum eius: & nomẽ eius chriſtus Ieſus filius Marię. Et in capitulo: Elneſa dicit̃: Ne dicas de deo pręter veritatẽ: ꝙ chriſtus Ieſus filius Marię apoſtolus eſt dei/ & verbum dei: quod ipſe poſuit in ea per ſpiritũ ſanctum. Affirmat igitur oĩno chriſtum verbum eſſe dei. Quęrit̃ igitur quod ſit hoc verbum dei: utrũ verbum accidentale/ vel potius perſonale & reale. Si dicit verbum eſſe vocale ſolũ & accidentale: hoc non poteſt dici: loquitur enim de deo Alcoranũ & euangeliũ ſingulariter & de uno verbo tm̃: verbum aũt dei vocale & accidentale/ quod a deo exit: non unum/ ſed multa: Omĩa enim bona verba & ſancta & vera/ verba dei dici poſſunt. Item non eſſet excellens cõmendatio Chriſti/ quem Alcoranũ intendit ſingulariter cõmendare: ſi propter hoc dicatur verbũ dei/ tanꝙ verba dei dicens: Non enim ſolus chriſtus/ ſed etiam alĩj ꝓphetę verba dei nunciauerunt: & tñ nullus illorum dicit̃ verbum dei: De ſolo enim chriſto euangeliũ & Alcoranũ dicit: ꝙ ſit verbum dei. Si aũt eſſentialiter verbũ capiat̃: manifeſtũ ꝙ ſempiternum eſſet verbũ dei/ & deus verus: Sicut enim verbum quod procedit ex ore corruptibilis homĩs/ corruptibile eſt ex neceſſitate: ſic verbum quod ex ſempiterno ore procedit: per quod cœlum & terram & quæ ſunt in medio (ut Alcorani verbo utar) fecit: ſempiternum & incorruptibile eſſe/ neceſſe eſt: Quicquid ex deo autẽ procedit/ eſſentialiter eſt deus: et hoc modo deus eſt dei verbum. Vnde cum verbum aliquo modo differat a dicente & continente verbum: & in dei eſſentia non poſſit eſſe diuiſio/ ſeu diſtinctio eſſentialis: oportet ꝙ ibi ſit diſtinctio perſonalis: & ꝙ verbum a dicente proprijs & ſolis relationibus diſtinguat̃: ſicut & de ſpiritu dictũ eſt. Et hoc eſt verbum quo deus omnia quę ſunt/ dixit: & facta ſunt: ſicut & in Alcorano dicit̃. Et ſcd'm hoc conuenit Alcoranum cum euangelio Ioannis: qui dicit: Omĩa per ipſum facta ſunt. Quoniã igit̃ ab eo qui loquit̃/ verbum comprehendit̃ & intellectualiter gignit̃: & quod ab altero generat̃ ſcd'm ſimilitudinẽ ſpeciei & naturę/ dicitur filius: ꝓpter hoc verbũ

Queſtio de verbo dei.

Argumẽtatio apta a cõtrario

Verbũ eſſentiale. Ioan. i. a.

dei dicimus filium dei: Sicut sol si generaret ex se talem splen
dorem qui esset sol: illũ solem & splendorem diceremus filiũ Simile.
solis. In hoc tamẽ est differentia: ꝙ in creaturis/in quibus esse
& essentia differunt/non possunt multiplicari subiecta: cũ nõ Differens
multiplicaẽ natura: Vnde & homo alium hominẽ gignit. De=
us aũt in quo idem est esse & essentia/ex seipso verbũ gignẽs
nõ alium deum generat: Diuina enim essentia neꝙ dissimilis
est/neꝙ innata est/multiplicari scd'm aliquẽ modum: propter
summã perfectionẽ & simplicitatem. Mahometus igitur au= Opinio
diens christianos dicentes deum habere filium: nescivit con= Maho=
siderare/ꝙ possibile est esse filium absqꝫ muliere: Et propter meti de
hoc/nullam aliam adduxit argumentationẽ: nisi ꝙ deus non filio dei
potest habere filiũ: quia uxorem non habet: Et nõ excogita=
uit quod dixit Dauid: quem tantum cõmendauit Mahome=
tus: qui preter filium naturalem/dixit deum multos habere fi
lios adoptiuos/dicens: Ego dixi: dij estis & filij excelsi omẽs: ps. lxxxi.
& non ex muliere. Alias tñ licet Mahometũ simul cum eo in= b.
telligere: qui dicit Mariam posse habere filium absqꝫ viro: sed
quomõ/non conuenienter consideravit: ꝙ deus & absqꝫ mu=
liere potuisset habere filium. Verũ igitur dixit Mahometus/
quando dixit Christum Iesum filium Marie/ & verbum dei
esse: sed non intellexit: Si enĩ intellexisset/dixisset: Ex quo est
filius Marie/est verus homo: ex quo est verbum dei/ est verus
deus: Non enim est deus cõpositus & imperfectus sicut homo
cuius verbum & comprehensio mentis/& ars & actio non est
homo. Quicquicd autem est dei/est deus: Vnde & verbũ dei/
deus est: & intellectus dei/deus est: & actio dei/deus est. Alco
coranum autẽ hominẽ solum cepit christum. Et propter hoc
postqꝫ dixit/ꝙ verbum est dei: addidit: ꝙ Iesus sic est apud de=
um/sicut Adam/quem creauit de limo terre: & dixit ei. Esto
Et quomõ hoc cum precedentibus conuenitur? Cum enĩ dixe
rit: ꝙ deus infuderit verbum Marie/& spiritum eius: ex quo
natus est christus: & post hec rursus opinatur: ut Adam is sit
quem formauit ex terra. Inconueniens igitur: verbum dei
& spiritum eius terram esse/Nisi aliquo modo dei naturã ter=
ram supponamus quod absit: Esset enim verbum eius/& spi= Fides ve=
ritus eius sicut quedam statua/que neꝙ intelligit/neꝙ spirat: ra & xp̃ia=
Nunc autem deus noster/qui est benedictus in secula videt & na.

audit omnia: & habet verbum incarnatū ex Maria virgine: & ſpiritū ſanctū qui eam obumbrauit/& humanitatē verbi adim pleuit. Si autē exiſtimant & in Adam verbū dei & ſpiritū fuiſſe: non effugient manifeſtū mendaciū. Si ēm verbū dei cū carne & terra illius vnitum eſſet: & ſpiritus repleuiſſet Adam: nunq̄ decipere potuiſſet illū ſathanas/ vel fefelliſſet. Verbo tamē ſuo dixit deus Adę: Eſto/hoc eodē verbo quo fecit oīa: quod quidē ab ęterno erat apud deum. Itaq̄ chriſtus verus eſt deus/& verbū dei: Neq̄ enim verbū dei minus eſt q̄ totus deus. Eſt etiā homo verus ex virgine Maria genitus: Et inquantum homo/& apoſtolus eſt dei: & propheta dei: & ſeruus dei. Et q̄tū ad hoc bene dicit Alcoranū in capitulo Elneſa: q̄ neq̄ xp̄s/neq̄ fideles angeli negabunt eum ſeruum eſſe dei: id eſt inq̄ntum homo eſt. Non inuenit̄ tn̄ in toto euangelio: q̄ ipſe chriſtus dicat de ſeipſo/q̄ ſit ſeruus dei: ne errorem inducat. Sed neq̄ palam dixit: ego ſum deus: neq̄/homo: ſed veris & manifeſtis operibus oſtendit: ſeipſum & deum eſſe verum: & hominem verum. Et propter hoc dixit: Si mihi non vultis credere: operibus credite. Et hęc eſt efficacior probatio/q̄ ſi verbis ſolis hoc dixiſſet. Dictum eſt autem ſuperius quare ante paſſionem hoc non dixit palam. Apoſtoli autem & euangeliſtę prius & poſt hęc & alij prędicatores ſic manifeſta verba & dixerunt & oſtenderunt: ut totus mundus conuinceret̄ hoc credere. Mahometus autem poſtq̄ bene dixit chriſtū eſſe verbum dei/non ſtetit in veritate/ſed contradixit ſibijpſi: dicens ipſum chriſtum non eſſe deum. Tamē dixit/q̄ apud deum ſe excuſauit: quod patuit ſuperius in nono capitulo manifeſte falſum eſſe: tum quia dicit q̄ ipſe chriſtus dixit: Adorate deum meum & deum veſtrum: dominum meum & dominum veſtrum. Hęc autem ratio neq̄q̄ conſtat: Inq̄tum enim verus homo fuit: verus ſeruus eſt dei: ut ſuperius manifeſtum fuit Contingit ergo de Mahometo/quod de alijs ipſe ſcripſit in capitulo Ionę/dicens: q̄ quidam reprobant quæ non intelligunt & quæ non poſſunt exponere. Sicut & ipſe reprobauit myſterium incarnatiōis: propterea q̄ ipſe non intelligebat/nec poterat exponere quæ in euāgelio dicebātur de chriſto: Et ſcd'm eandem rationem neq̄ trinitatis myſterium ſuſcepit: non em̄ potuit intelligere perſonarum diſcretionem abſq̄ diſcretione

.In adā nō fuit verbū dei nec ſpiritus ſctūs

Ioh. i. a.

xp̄s ē verbum dei.

homo apl'us: propheta: ſeruus.

Ioh. x. g.

Ioh. xx. e.

quæ eſt ſcd'm eſſentiam. Et quid mirum/ſi homo carnalis non percipit excellentiſſima dei myſteria? Hęc quidem igitur ſufficiant de tertia queſtiõe. Quarta queſtio eſt: ꝙ Mahometus continue in Alcorano laudat legem Moyſi & Iob & Dauid: & dicit pſalterium librum eſſe clarũ: ſupra omnes autẽ libros cõmendat euangelium/in quo dicit eſſe ſalutem & deductionem: Queritur igitur: quare neq; habent/neq; legunt ſaraceni/ni libros iſtos/neq; interpretant? chriſtus enim cũ cõmendaſſet Moyſen & alios prophetas: chriſtiani cũ hos non haberẽt acceperunt illos a iudeis: & eos in diuerſas linguas tranſferri fecerũt: habentq; illorũ libros autenticos: legunt q; eos in ſcholis. Dicunt autem ſaraceni: iudeos quidẽ corrupiſſe libros veteris/chriſtianos euangeliũ & libros noui teſtamenti: & ꝙ nihil veritatis remanſit in mundo: prętereq; quod eſt in Alcorano. Sed ante demonſtratũ eſt hoc in tertio capitulo/ ꝙ hoc eſt falſum & contrariũ Alcorano. Item quomodo tantus prophe ta/qualem exiſtimant eſſe Mahometum/ tantũ cõmendaſſet corrupta exemplaria: & dixiſſet in his eſſe ſalutẽ & deductionem? Vel quõ nõ prędixiſſet in poſterũ eſſe corrũpenda? Sed potius cõtrariũ dixit. ꝙ ſi in ambiguo quodam de Alcorano fuerint Saraceni: quęrant ab his qui ante eos libros legerunt: id eſt a chriſtianis & iudeis: Et hoc dicit in capitulo Ione. Oportebat autẽ potius dicere: ne credatis his qui corruptos libros habẽt. Item in capitulo Abraam docet: ut ſaraceni quę rant auctoritatem legis Moyſi/dicens: Afferte pentatheucum ſi veraces eſtis: & legite in eo: & reliqua. Cauſa autem ꝙ ſaraceni nõ legũt p̃ dictos libros/nulla alia eſt: niſi ꝙ ſciũt horũ ſapientes/ꝙ facile deprehenderet mẽdaciũ Alcorani/ ſi ſanctos & veraces libros legerent: Vnde & Alcoranũ malicioſe prouidit ſibĩ ipſi: & quattuor medelas ſuppoſuit/ut mendacium eius nõ manifeſtum conſtitueretur: Quorum unum quidem eſt: mandare interimi qui contrarium aliquod Alcorano dicerent quod manifeſtum fuit ſuperius in quarto capitulo. Secundum dicit/ne diſputẽt cum hominibus alterius ſecte. Tertium/prohibet his credere. Dixit enim in capitulo Abraam: Ne credatis alicui/niſi his qui ſequunt noſtram legem: & ꝙ in euangelio eſt ſalus & deductio. Dicit etiã: ꝙ ſaraceni nihil

Aliud argumentũ.

Aliud ar.

Quattuor ꝙ Mahometus mãdat primũ Secũdum. Tertium.

sūt/nisi adimpleant legē & euangeliū. Ergo debent euāgeliū
Quartum habere. Quartū/separat se oīno ab illis: & dicit. Mihi mea lex
& vobis vestra & reliq̄. Et post hęc: Liberi estis vos: a q̄bus
ego facio & ego a q̄bus & vos: Et hoc dicit in capitlo Ione. Si
igit̄ saraceni bene acciperēt cōciliū Alcorani: ꝓculdubio de-
ducerent̄: habuissēt em̄ euāgeliū & legē Moysi/ & alias scri-
pturas: Maxime/cū ipsū Alcoranū cōtinue cōmendet Moy-
sen/Dauid/Salomonē & alios ꝓphetas: & frequētissime dicat
Quęstio q̄nta de cōsortio dei. q̄ alterū alteri nō prefert. Et hęc ad quartā quęstionē. Quinta
quęstio est Quid vult dicere Mahometus in Alcorano/q̄ to-
tiēs dicit & repetit de se scribēs: Credite in deū & ap̄lm: obe-
dite deo & apostolo seq̄mini deū & ap̄lm? Scimus em̄ soli deo
deberi fidē: honorē diuini cultus: actionē obediētię & sequelā
Apo. xxi. c. vię: Ipse em̄ solus est principiū & finis oīm: Vnde nullus un-
q̄ ꝓpheta ausus est hic dicere: & deo seipsū in talibus associa
re: Cui nullū unq̄ possibile est sociū vel simul participē fieri.
Deutre. xxxii. f. Dñs enim in lege Moysi iudęis dixit: Scitis q̄ ego sum solus.
Propter hoc autē & Hęlias dicit: Si dominus est/ ite post ipsū
ii. Regū. xviii. d. si aūt Baal/sequamini eū. Videt̄ igitur ex talibus: Mahometū
non solū dare se deo participē/ sed facere seipsum illius sociū
& simul consortē. Et sic dicit̄ in capitlo Elnesa: Non parcet de-
Ioh. xiii. a us/si quis ei dederit participē. Solus aūt christus/neq̄ cōsors
neq̄ particeps dei: sed deus verus & homo verus potuit dice-
re: Credite in deū: & in me credite: quil tamen nunq̄ dixit: cre
dite in deū & in me: vel obedite deo & mihi: ne homines cre-
Quęstio sexta. derent eum dei participē & cōsortē. Sexta quęstio est: cū Al-
coranum de christo quidē multa dicit & magnifica: ecōtrario
autē pauca de Mahometo: & quidem vilia: Quęrit̄ igit̄ quare
Aristotel. saraceni non potius sequunt̄ christū q̄ Mahometū: & euange
lium q̄ Alcoranū? Et quia cōtraria iuxta se posita magis eluce
Quid Alcoranū de xp̄o narret. scunt: videamus e regione & intrinsecus/quid Alcoranum de
utroq̄ narrat. Dicit enim Alcoranū: q̄ christus sue matri fuit
q̄d de Mahometo ānunciatus per angelū: & sanctificatus p̄ sp̄m̄sanctū: & virtu
te dei cōceptus/nō operatione nature: et ex sanctissima virgi-
ne Maria/& supra omnes alias mulieres mundas/genitus est.
Aliud ar. ad idem. De Mahometo autem nihil tale dicit: sed q̄ fuit orphanus/ &
vagus/a deo conductus. Item dicit de christo: q̄ est verbum
dei: & sc̄d̄m hoc nihil potuit ignorare. Mahometus autem

fuit prōpheta incertus: Dicit enim se nescire quid de se fiet ac
suis. Dicit etiã ipse: Nescio utrũ ego aut vos sumus in rectitu
dine Vnde & fertur dixisse de patre & mãtre sua Vtinã scirẽ
quod est opus eorum. Item fertur q̄ ipse fuit p̄restigiatus a iu
deis/ acubus ab aliquibus mulieribus in vultũ cereum immis
sis/ & proiectis in puteum. Affirmantq; cõmuniter/ ipsum Ma
hometum veneno vitam finiuisse: quod assumpsit/ cum huic
iudea quedam venam secuisset. Item ipse quidem christus ab
Abraam descendit & Isaac/ cui facta est promissio de benedi
ctione: & cõsequenda hereditate. Mahometus autẽ descen
dit per Hismael: ad quẽ non peruenit promissio: sed de eo scri
ptum est: q̄ erit ferus homo: & manus eius contra omnes: &
reliq̄. Itẽ christus nullũ unq̄ peccatum cõmisit: Spiritus enim
dei & verbum dei non potuit peccare. Mahometus autem ido
latra fuit/ & homicida lasciuus & rapax: multis alijs peccatis
cõnoxius: in quibus deus/ ut dicunt/ ei pepercit: Item christus
stupenda fecit miracula & utilia. Sicut enim dicitur in capitlo
Elmaide in fine: christus cecos illuminauit: leprosus munda
uit: & mortuos suscitauit. Mahometus autem nullum miracu
lum fecit/ scd'm Alcoranũ. Et que de eo dicuntur: vel incõue
nientia/ vel impossibilia sunt & absona: sicut lunã diuisam re
integrare: vel inutilia: sicut camelum loqui: vel omnino occul
ta: Multa enim dixit seipsum in occulto & nocte facere que in
die requisitus/ ostendere non potuit. Vnde ei dixerunt: Dicis
te ascendere in cœlum ad deum nocte: ascende de die/ ut videa
mus nos: & credemus. Christus autem maxima & magnifica
miracula faciebat de die/ & in manifesto/ & coram multis testi
bus videntibus: quare manifesta sunt opera illius. Preterea
christus quidem magister fuit excellens: sicut dicitur in Alco
rano: Et in capitulo Elmeide/ quasi ex persona dei: O christe/
considera quõ dedi tibi spiritumsanctum ut loquaris. Item
in cunabilis docui te librum & sapientiã & legem Moysi &
euangelium. Mahometus autem doctor fuit ignarus & homo
idiota: nesciens aliam linguam/ nisi suam: ignorans etiam in
terpretationẽ legis sue: Dicit enim solum deum scire Alcora
ni expositionem. Item christus scd'm euangelium crucifixus
est/ & mortuus/ & resurrexit vere/ & ascendit in cœlos: & se
det ad dexteram dei. Alcoranum autem dicit; q̄ non est mor

Aliud ar. xpi ad Ma hometũ ex cellẽtia.

Geñ. xvi. d.

Aliud ar.

Aliud ar. ad idem.

Aliud ar. ad idem.

Aliud ar. ad idem.

tuus/ sed assumpsit eum deus. Quare & scd'm euangelium & scd'm Alcoranum/ & in omnem euentum christus viuit. Mahometus autem omnino mortuus est. Sed melior est adiutor viuus q̄ mortuus. Omitto alias scd'm quodlibet excellentias quas de christo euangelium posuit. Mirum igitur quare saraceni non sequũtur potius christum q̄ Mahometum: & euangelium potius q̄ Alcoranum: cum valde credibile sit/ per meliorem legislatorem meliorem legem datam esse: & melius a deo conseruatam/ veracem & incorruptam: sicut superius demonstratum est in tertio capitulo.

De euangelij̄ ad Alcoranũ excellentia: Cap̃. xvi.

Vangelij̄ autem ad Alcoranũ excellentiam/ facile ex superioribus dictis possumus cognoscere. Ante em̃ demonstratum est: nõ esse alcoranũ legem dei/ propterea q̄ nec̄ vetus/ nec̄ nouũ testamentũ hanc testantur: & q̄ nec̄ in stilo/ nec̄ in sententijs cum alijs conuenit: & q̄ contradicit sibij̄psi: & q̄ nullo miraculo confirmatur: & q̄ est irrationabile: & q̄ manifesta cõtinet mẽdacia: & q̄ violentũ: & q̄ inordinatum: & q̄ iniquũ: & q̄ ambiguum: hęc enim omia per ipsum Alcoranum breuiter sunt ante demonstrata: Veruntñ idipsum Alcoranum legentibus melius hęc demonstrantur. Quare nos audacter dicere possumus: si nobis credere nõ vultis: Alcoranum legite. Horum autem contraria in euangelica doctrina manifeste apparent. Etenim Mahometus pręcipue quasi supra omnes prophetas qui sunt/ vel qui futuri sũt christum cõmendauit: & euangelij̄ doctrinam supra omnes diuinas scripturas magnificauit. Scimus autem: q̄ nullum sic est tam validum/ tanc̄ potens testimonium doctrinę vel vitę/ q̄ laus ab his qui conantur reprehensionem inducere. Dicit aũt ipse Mahometus in Alcorano/ in capitulo Elmeide: Terminauimus viam hominum per Iesum christum filium Marię veracissimum prophetam: & dedimus ei euangelium: in quo est deductio & lux & veritas manifesta. Et in multis locis Alcorani pręcipue cõmendat euangeliũ. Etenim ipsum euangeliũ in omni loco & lingua excellentissime mundose ipsum manifestat. Quare confidenter dicere possem de eo saracenis: Si vestro Mahometo vultis/ vel non vultis credere de euangelio: id ipsum euangelium legite: Et quoniam sicut dicitur in Alco

Epilogus.

rano in capitulo Elemphal: volens deus/ꝙ verificetur veritas per verbum ſuum: & intercidat̃ gubernatio hęreticorum: & ut veritas verificetur/& vanitas euaneſcat: prouidit & diſpenſauit deus/ne mundus per ignorantiam periret: ut lex illa/quę generaliter oĩbus & ſola neceſſaria erat: lex ea quę ẽ euãgelij: nõ in uno loco: ſed ĩ diuerſis ꝓuinciis neq; ĩ uno idcomate ſed diuerſis & in oĩbus linguis ſcriberet̃ hebraice/gręce/& latine: & poſt hęc fideliter tranſferret̃. In fine autẽ euangelij mandauit diſcipul̃ ſuis xp̃s ut in uniuerſo mũdo efficaciter euãgeliũ p̃dicarẽt. Quod ut pficere poſſẽt: dedit eis gratiã linguarũ/ & virtutẽ miraculorũ. Alcoranũ aũt arabice ſolũ ſibiipſi dicit a deo datũ eẽ: & ſaraceni firmiter credũt: nullũ poſſe hoc ſcire q̃ arabicã linguam ignoret: Sequitur autẽ nõ omnes ſcire arabicam linguam: neq; poſſe hanc diſcere: Scriptum autẽ eſt in Alcorano/ſicut & ante demonſtratũ eſt: nullum poſſe ſaluari/ prẽter eos qui ſunt in lege ſaracenorũ. Quare cõueniẽter quęri poſſet ſi ſolos velit Saracenos deus ſaluos fieri: & eos q̃ arabicam linguam ſciũt. Chriſtianorũ autẽ lex: quę ſcripta eſt in omnibus linguis: dicit/ꝙ deus vult omẽs homines ſaluos fieri. Saraceni igitur/qui ſolo nomine ſaluati dicunt̃: ſicut antedictũ eſt: & alij omnes qui ſcd̃m veritatẽ ſaluos ſe fieri volunt diſcant chriſtũ eſſe ſaluatorem: legantq; euangeliũ in quacũq; lingua volunt: & inuenient fere contraria omnia quę prędicta ſunt & demonſtrata ab Alcorano: Inueniẽtq;/ꝙ Moyſi lex & prophetę ipſum teſtant̃: & nullam eſſe euangelij cõtrarietatem: ſed potius complementũ & pfectionẽ omniũ aliarũ ſcripturarũ. Inueniẽt quoq; in euangelio ſtilum non metricũ vel rhythmicũ: ſed ſimplicem & cõmunẽ: non quidẽ propter ſimplicitatẽ ſcribentiũ/ſed ꝓpter utilitatẽ legentiũ: ut ab omni ſimplici & idiota cõuenienter intelligi poſſet: Modũ nõ habet aſſentatoriũ: neq; turpia/vel deſueta nomĩa: ſed cõmunia & honeſtiſſima. Fabulã autẽ omnino nullã cõtinet euangeliũ & ſi quaſdã aliqñ parabolas apponit/ex ipſa verbi cõſequentia manifeſte oſtendit̃/ꝙ parabolice loquit̃. Conuenit autẽ in ſententijs/non ſolũ cũ alijs ſacris ſcripturis: ſicut dictũ eſt: ſed etiã cũ philoſophis/qui de virtutibus/& de extremo hominũ fine demonſtratiue vel rationabiliter tractauerunt. Addit etiã quędã excelſiſſima/ad quę naturalis humana ratio non poteſt

Marci xvi d.

Laus euãgelij xp̃i.

ẽ ſtilo ſimplex.

nõ aſſẽtiũ
nõ ẽ turpe
ẽ cõſuetũ
nõ ẽ fabuloſum.
ẽ cõueniẽs
ĩ ſentẽtijs.
habet ex-
celſiſſima.

puenire. Et neq; aliqd dicit/cui quis demõstratiue possit in-
stare: quia cũ demõstratio cõtineat verũ: nihil potest esse ei cõ
non habet trariũ nisi falsũ. Speculãtibus aũt diligẽter/ nulla cõtradictio
cõtradictõ i euãgelijs cõtinet. Quare nõ solũ unũ euangeliũ cũ seipo cõ-
nes in se. uenit/sed etiã q̃ttuor interse in oĩbus necessarijs circa fidẽ sim
Cõueniũt pliciter cõueniunt: id est de incarnatiõe/ doctrina/ passiõe/ re-
inter se q̃t- surrectiõe: ascensiõe xp̃i/ & spiritussancti missiõe Etsi q̃ttuor
tuor euan- gelia in diuersis locis & diuersis linguis/nec nõ a diuersis au-
gelia. ctoribus a principio conscripta sunt/ ut ante dictum est. Qui-
dam tamen simpliciores existimauerunt in euangelio esse cõ
trarietatẽ: ꝓptereaq; illud qd' in vno euãgelio cõtinet' in alio
euãgelio non cõtinet'. Hoc autẽ nõ est cõtradictio: sed potius
dispẽsatio dei: quasi inspirante spiritusancto: ut quod ab uno
euangelista pretermissum est: alter dicat': quod autem ab uno
euangelista scriptũ est: nullus aliorũ trium negauit: vel cõtra-
riũ aliquid dixit. Sed hi quattuor non omnia opera: vel verba
christi cõscripserunt: sed solum quæ ad salutẽ sunt magis ne-
cessaria. Quomodo autem doctrina christiana perfecte mira-
culis sit cõfirmata: in septimo capitulo manifeste ante demon
stratum est: quare nõ oportet amplius in eisdem versari. Nul
lex euãge- la autem est in mundo doctrina vel lex: quę sic rationabilis ex
lica est ra- istat & perfecta sicut euangelica: quę omnes passiones radici-
tiõabilior tus auellit: Nõ solum inordinatã actionem & exterius verbũ
oĩ alia le- prohibet: sed & inordinatũ animi motũ/vel intrinsecum affe-
ge. ctum: sicut cõcupiscentiam: iram inordinatam: & similia: ex
quibus omnia mala exteriora sequunt'. Plantauitq; & conser
uauit oĩa bona in mandato ꝑfectissimę dilectiõis/dei videlicet
& ꝓximi. Habita em̃ amicitia & charitate ꝑfecta: q̃ ꝓpria bo-
na cũ alijs cõmunicare cogit: nõ ẽ necessariũ iusticiã quęrere:
q̃ nos inducit ad restituendũ aliena. Itẽ cõtinet euãgeliũ natu-
ralissimũ & ꝓprijssimũ mandatũ: Quęcũq; vultis ut faciãt vo
Aliud' ar'. bis hoĩes: & vos facite similiter eis. Quo solo habito: non est
ad idem. necessariũ aliud preceptũ respectu ꝓximi. Nõ solũ etiã verita
Matth. vij tem cõtinet euãgeliũ: sed sicut credũt xp̃iani doctores: si unũ
b. solũ mendacium in euangelio inueniret'/totũ euãgelium meri
nõ ẽ to suspectũ haberetur: sicut superius determinatum est in no-
mendax no capitulo. Violentiam autem nullã ꝑmittit euãgeliũ: quin-
nõ violẽtũ imo & ipsam violentiam/ & iniuriã patienter oportere ferre

ait: dicens: Si quis te alapis ꝑcusserit ad dexteram genã: verte & alterã: & si quis a te capiat pallium: ne ꝓhibeas eum/sed da etiam tunicã. Docet etiã ꝓ illata iniuria & odio beneficiũ & dilectionẽ reddere/dicens: Diligite inimicos vestros. Benefacite odio habentibus vos: & orate ꝓ malignãtibus/ & his q̃ vos ꝑsequunt̃. Nõ tamen hoc aduersat̃/si quidã christianorũ iniq̃ non seruant hęc omnia: Nõ enim iniquorũ peruersio ꝓhibet sanctissimę legis perfectionẽ & veritatẽ. Bene ordinatissima aũt est euãgelij doctrĩa: sicut ante demõstrandũ est decio in capitulo: & tpis ordine/& loci/& doctrinę/& materię: Incipit enĩ ab incarnatiõe christi/determinãs quę ad natiuitatẽ huius sunt cõuenientia: Et post natiuitatem cõuenienti tpe ostendit doctrinã & sapiẽtiã eius Et post hęc & potentiã & miracla: & deinceps passionẽ & mortẽ: ultimo autẽ resurrectionẽ / & in cœlos ascensionẽ. Sane nullũ malũ potest inueniri in doctrina tantę perfectionis: & si instabiles & indocti dicant/blasphemias quasdã in euangelio contineri: sicut de incarnatiõe christi & passione: Item de trinitatis mysterio: de quibus/ ut ante dictũ est: scriptum est in Alcorano: ꝙ ipsi reprobant quę non intelligunt. Certissima vero est lex euãgelica: quia certissime scit̃ q̃ tpe q̃ loco/a quibus hoĩbus cõscripta est euangelica doctrina. Certissimũ etiã est/ꝙ conuenientissime & facillime intelligibilis est: quia credenda prępont̃ ꝓ reuelationẽ dei: & non inuestiganda ꝓ rationẽ: ut simpliciores ad eam facile accedere possint. Item oportet scire: ꝙ nihil est in euangelio: qđ non possibilis sit a nobis intelligi: qui fidei lumine sumus adiuti: Et licet in se certissima: tamẽ ab omĩbus intelligit̃: sed ab humilibus solum: & humilibus corde: Superbi autem & carnales non possunt hanc intelligere: quorum intellectus sic se habet ad eam: sicut vespertilionis oculus ad solem. Sacri autẽ christianę fidei doctores non tanq̃ vespertiliones in nocte volant: sed attentis oculis tanq̃ aquilę: veritatis radios in seipsis contemplant̃: alijs autẽ ignorantibus: & rationẽ quęrentibus ꝓprię interpretant̃ fidei & veritatis mysteria: Et non dicunt eis: sicut in Alcorano in capitulo Ione: & in capitlo Elcapherim: ꝙ conueniẽs est saracenos dicere alijs nationibus quę nõ credunt: & contradicunt Alcorano: Mihi mea fides: & vobis vestra. Sed sunt parati ad responsionem cuicunq; poscenti ra:

Matth. v. f.

Luce. vi. e

Matth. v. g.

Euãgelica docrina ordiatissima

est certissima.

Est intelligibilis:

tionem de fide/& ſpe: quæ in eis eſt. Hoc aũt eſt ꝓpriũ ſapien-
tis: rationẽ & cauſam ſui operis reddere: Aliter enĩ quilibet fa
tuus poſſet legem cõdere/& concludere quicquid vellet: & di
cere: nihil oportet cõtrariũ credere his quæ ab eo poſita ſunt.

De Saracenorũ reſponſiõe ad p̃dicta: Cap̃. xvij.

Dhęc autem conant̃ reſpondere quidã ſuperſtitio-
a ſi & cõtentioſi ſaraceni/dicẽtes: Non dicimus ꝙ euã
geliũ nõ ſit a deo: cũ Alcoranũ hoc manifeſte teſteť:
Neq; dicimus impfectũ eſſe cũ a deo ſit: ſed tam ardua & pfe
cta cõtinet euangeliũ/ut nõ ſufficiat mũdus ea pficere. Quis
enim deũ ex toto corde/& ꝓximũ ſicut ſeipſum poteſt dilige-
re: Quis poteſt ꝓ pſequẽtibus & calumniãtibus orare: Quis
ex toto corde benefacere malefacientibus: Et alia quędam p-
fectiſſima mandat euangeliũ. Quoniã igiť non erat lex quæ
potuiſſet ſeruari: prouidit mundo deus per legem ſalutis: &
leuia fecit mandata: & dedit mundo Alcoranũ/quod minime
continet difficilia hęc: ſed facile eſt ad ſaluandũ homines per
ipſum. Vnde dicunt Alcoranum magis eſſe cõmune: & valde
ſufficere ad ſalutem mundo. Et ꝓpter hoc vocant Alcoranũ
antonomatice/legem ſalutis. Dicunt igiť/ꝙ Alcoranũ ſucceſ-
ſit quaſi loco euangelij: & quicquid boni erat in euangelio/to
tum eſt in Alcorano: & ꝙ iã non eſt opus euangelio. Sed hoc
Cõfutatio manifeſtũ continet mendaciũ: Non enim poſſibile eſt dicere/
adrñſionẽ ad tempus datum eſſe euangeliũ: ut puta uſq; ad Alcoranum
ſeraceno- & poſt hęc Alcoranũ ei ſucceſſiſſe ad ſalutẽ hoĩm: cũ alcora-
rum. nũ manifeſte teſteť: ꝙ in euãgelio eſt deductio & ſalus. Prętе-
Aliud ar. rea nõ põt dici ꝙ poſtq̃ dedit euãgeliũ/aduertit ꝙ mũdus nõ
poterit ipſũ ſeruare: & correxit ſtilũ/& tẽperauit pręceptũ: ut
deus facta noſtra putet ab euentu: Sciebat enim deus a princi
pio: & quid euangeliũ continet: & quid homines ferre poſſũt
Aliud ar. Prętera & ipſum Alcoranũ dicit: ꝙ nihil ſũt ſaraceni/niſi ad
impleant euangeliũ & legem Moyſi: ut ſuperius dictum eſt:
Chriſtiani aũt ſolũ euangelium adimplere debent. Item quõ
Aliud ar. poſſet euangeliũ perfectũ dici/ſi non poſſet ſcd'm vires ab ho
minibus ſeruari. Item ſi perfectũ eſt euangeliũ/& ad ſalutem
neceſſaria cõtinet: quid obſtat ſi quędã alta cõſilia continet/q̃
magnę perfectionis exiſtant: hęc tamẽ nõ dicit neceſſaria eſſe
Aliud ar. ad ſalutẽ. Itẽ quantũ quęq; lex magis remiſſibilis eſt/tantũ eſt

per ſe minus mereede digna. Si igit̃ Alcoranũ eſt remiſſibilior q̃ euangeliũ: nõ ergo ſimiliter eſt ad ſalutẽ efficax: Nõ em̃ dedit deus legem minoris efficacię & ad ſalutẽ laborioſiorem Et cõſtat in Alcorano/q̃ & p̃ ipm̃ Alcoranũ dęmones ſaluari poſſũt: ut ſuperius manifeſtũ fuit in ſeptimo capitl̃o: q̃ nõ poſſunt ſaluari per euãgeliũ: Eſt igit̃ Alcoranũ magis ſalutare q̃ euangeliũ: ergo & laborioſius & difficilius: Itẽ ſi Alcoranũ facilior lex eſt & piculoſior: maiore reꝑhenſiõe dignũ erit eam nõ obſeruari: Sed ſaraceni eam non ſeruant: periculoſius igit̃ peccat: q̃ autẽ eã nõ ſeruant/nec cõplent: manifeſtũ eſt: Bibũt em̃ vinũ & inebriant̃: comedũtq̃ illicita apud eos: Nõ ſeruãt ieiuniũ/neq̃ orationẽ: neq̃ expendũt iuxta eorũ facultatẽ: & alia multa/quæ melius ſcit q in cõuerſatione inter eos experientiã horũ capit. Siue facilẽ hanc dicũt: ſiue difficilem/periculũ nõ euadũt. Sed in veritate/Mahometus conatus eſt quidẽ facilem legẽ dare: non tamẽ p̃miſſũ eſt ſic calamũ temperare/q̃n difficilia multa interſeruerit: Continet em̃ lex illa difficultatẽ multã ad eã intelligendã: Dicit̃ enĩ in Alcorano/ q̃ a ſolo deo intelligit̃. Hoc aũt quõ ſit irrationabile/manifeſtũ fuit in octauo capitl̃o. Item cõtinet etiã difficultatẽ ad credendũ: Dicit em̃ virginẽ Mariã peperiſſe Ieſum: & deũ habere verbũ & ſpiritũ ſanctũ: quæ neceſſaria ſũt ad noſtram fidẽ: & tamen miraculis cõfirmata. Itẽ difficilis eſt ꝓpter opera adimpleri: ſicut circũcidi: & nõ bibere vinũ: & cauere ebrietatẽ p̃ ciceram: & alia quę ſunt de ieiunio & oratione: & de collatione cuilibet ſcd̃m facultatẽ ſibi datam a deo: & multa alia/quę pauci ſaracenorũ ſeruant. Sicut igit̃ fuit mundo neceſſariũ/q̃ alleuiarentur p̃cepta euangelij/& daret̃ Alcoranũ leuius: ita poſſet dici a baliquo: q̃ eſſet neceſſariũ/ut daret̃ alia lex leuior/quę poſſet ab hoĩbus obſeruari: & tam euãgeliũ q̃ Alcoranũ deleren tur. Vel ſi pauci ſaluarent̃: eſſet culpa dei/qui talẽ legẽ dedit quã hoĩes ſeruare nõ poſſent: q̃ ſi hoc eſt incõueniẽs: ſtandũ eſt in primo/ſcilicet/q̃ euãgeliũ ſit lex a deo ſanctiſſima pariter & obſeruabilis mundo: & quę vires hoĩm nõ excedit.

Aliud ar.

Alcoranũ difficile ẽ.

Aliud ar.

Aliud ar.

Telos

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id455246963/72

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id455246963/74

Msc. Dresd.
A 130a

Msc. Dresd. A 130 a

(Früher Fl. Turc. 521)

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id455246963/75

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id455246963/76